

V. Lissauskas
31 Norwood Ave.
Brooklyn 8, N. Y.

LAISVOJI LIETUVA

Lietuvių laikraštis
Lietuvos
Atgimimo Sąjūdis
911 W. 32 St.,
Chicago 8, Ill.
LAfayette 3-8544

"Entered as second class mat-
ter at the post office at
Chicago, Illinois."

LAISVOJI LIETUVA

FREE LITHUANIA

Lithuanian Newspaper
Published by Lithuanian
Regeneration Association
911 W. 32 St.,
Chicago 8, Ill.
LAfayette 3-8544

"Entered as second class mat-
ter at the post office at
Chicago, Illinois."

XI metal.

Kaina 10 c.

Ketvirtadienis, spalį (October) 3 d. 1957 m.

Kaina 10 c.

Nr. 19 (319)

ARTIMUOSE RYTUOSE NESIMATO ATOSLUGIO

Nesimato Atoslūgio

Sovietų laivų vizitas

Maskvos radijo pranešė, kad Sirijos vyriausybės kvietimu, du Sovietų Juodosios jūros laivyno laivai: kreiseris Ždanov ir naikintojas Svobodny išplaukė vizitavimui. Žiniomis iš Damasko (Sirijos sostinės), Sovietų laivai jau atplaukė į Latakiją uostą. Labai įdomus sutapimas, kad Sovietų laivai pasirinko tą kelią, kuris priartėja prie JAV 6 grupės laivyno Vjdužemio jūroje. Egipto spauda pranešė, kad prie dviejų laivų prisijungė ir povandeninių laivų, kurie palydi eskadrą. Tai yra atvira demonstracija laivyno Viduržemio jūroje galingumo ir stiprus pareiškimas arabiškojo pasaulio, kuris tebėra svyruojantis. Gi pagrindinis tikslas yra remti Sirijos vyriausybę, kuri yra sovietams palanki ir atsakymas Turkijai, kuri šiuo metu vykdo savo kasmetinius rudens karinius manevrus palei Sirijos pasienį.

Jordano rūpestis

Šią vasarą Jordanas pergyveno sunkią politinę krizę, kuri vos ne sugriovė jo valstybinę nepriklausomybę. Tik jauno karaliaus Husseino tvirtas nusistatymas, drąsi laikysena, draugiškų kaimyninių valstybių parama, padėjo krizę nugaltėti ir savystovumas liko nepalietas. Tada aiškiai buvo akcentuota, kad "krizė" buvo įsivėję Sirijos karininkai, kurie pirmą norėjo nužudyti patį karalių, paskui Jordane pastatytai sau palankius valdžios žmones. Bet Husseino beduimai susekė ir šamokslą likvidavo anksčiau. Taip atsitiko net du kartus. Dabar UP žinių agentūra pranešė, kad Jordano saugumas surado Ramtha vietovėje (prie Sirijos pasienio) didelius kiekius ginklų, įvairių rūšių šaudmenų. Nors radinys slepiamas, bet eina eiškojimai ir tyrimai. Ne oficialiai žinoma, kad ginklai yra gaminti Čekoslovakijoje. Vadinausi, pasitvirtino gandai, kad tam tikri agentai yra siunčiami į tas arabų valstybes, kurios laikosi neutralumo arba yra Vakarų pusėje, kad ten darytų neramumus, kiršinimus ir netvarką. Siuntimas skubos keliu Amerikos ginklų į Jordaną ir kitas Sirijos kaimynines valstybes atidengė paslaptį, kuri sako, kad Artimųjų Rytų politinė padėtis yra rimta, galimi staigūs pasikeitimai ir karštesnių taškų susiformavimas.

Egiptas — Sirija — Jemenas — Adenas

Propagandoje Egipto prezidentas šaukia, kad Vakarai, ypatinai Amerika, juos sukommunistina savo propagandinėje spaudoje ir vadų pareiškimais. Esą, nei vienas iš tų kraštų nėra komunistinis ar palankus jam. Jie yra draugiški su Maskva, kaip ir daugelis valstybių. Ginklus priima tik savo pačių saugumui, nes iš kitur negauna pirkti. Graži priedanga ir nesiorientuotųjų apgavystė. Bet visai neseniai "New York Times" atskleidė, kad Nasser yra senas komunistas, tik tą vardą paslėpęs po nacionalisto drabužiu. Gi Sirijos dabartinis vadas gen. majoras Bizry yra visai neseniai grįžęs iš Rusijos po "politinių mokslų" už-

bagimo. Jo dešinioji ranka pulk. Seraj irgi yra komunistinių pažiūrų ir pilnai palankus komunistui. Nuosaikesnieji, nors ir kairesnių pažiūrų, karinės ir civilinės valdžios vadai, yra pakeisti. Tokie yra Jemenas ir Adeno valdžios vadai.

Pagaliau rugsėjo 12 d. Kaire, Sirijos ir Egipto vadai sudarė karinę vadovybę. Savitarpės gynybos sąjunga buvo sudaryta praėjusiais metais. Egipto armija, jos kadrą jau seniau išmokino Rusijos, Lenkijos ir Čekoslovakijos kariniai instruktoriai, kurie atlydėjo ginklų transportus. Naivus Nas serio pareiškimas, kad sirus gali išmokyti ir jo instruktoriai, nes nesudarys tokio bausaus efekto, jeigu juos moks rusai. Nors praėjusį rudeni, Suez kanalo karinės intervencijos metu, Egipto armija pasirodė blogai, prarado rusiškuosius ar satelitinius ginklus, bet juos iki dabar bus tikrai paruošę ir visas padarytas klaidas pataisę svetimi instruktoriai. Šiuo pareiškimu Nasser pats sau davė per nosį. Jis rėkė, kad pas jį nėra svetimų instruktorių, o dabar jis apsiima sirus išmokyti vartoti rusiškus ar čekiškus ginklus. Gi Nasser propagandos aparatas, kuris varo arabiškame pasaulyje stipriausią propagandą prieš Vakarų imperializmą, Maskvos specialiais pastiprinimo įtaisais, yra dar daugiau sustiprintas, kad jį negaltų taip lengvai sutrukdyti.

Čia išvardintos vietovės jau rieda į komunistinę pakalnę ir tik stebuklas gali sustabdyti. Tiesa, Saudi Arabijos karalius Saud deda visas pastangas riedėjimą sustabdyti. Jis ir dabar važiuoja atostogauti į Egiptą. Rugsėjo 28 d. jis buvo Kaire. Aišku, kad atostogaudamas darė daug eįjimų, kurie yra slapti. Bet nesitikima, kad jis jau galėtų ką padaryti Sirijoje. Tik vienas Nasser ten galėtų turėti įtakos. Arba tik naujas viduje susibūrimas gali būti sėkmingas. Sovietai tai jaučia ir nesėdi. Jiems svarbu išskverbtį į Artimusios Rytus. Skysto kuro laukai ir juos vilioja. Gi per Siriją po žeme yra Saudi Arabijos ir Ira ko naftos ir skysto kuro vamzdžiai. Juos ji gali nukirsti, kada tik nori. Taigi, jau laimėjo ne tik prietilį, dalį erdvės, bet gali suduoti smūgį Vakarams ir kitaip.

Ne i tema

Vakarų Vokietijos rugsėjo 15 d. rinkimų duomenys yra Vakarų Europos laimėjimu. Kancleris dr. Adenauer laimi trečią kartą. Jis laimėjo santykiu 15 — 9. Keturiems metams Vakarų politikai su V. Vokietija rūpestis atpuolė. Čia vokiečiai tarė tikrai pagirtiną žodį. Jie nepabijoję Kruščevio ir jo sebrų grąšinimų. Atidavė savo balsus už tuos, kurie V. Vokietijai iškovoję savarankumą, gerą ir sotų gyvenimą, savos armijos suorganizavimą, politinį svorį.

Praėjusią savaitę įvykęs valdžios pasikeitimas Tailande (Pietryčių Azijoje) irgi nėra pavojingas. Pašalintas jėga ministras pirm. Pibul Songgram buvo vakariečių draugas. Naujai paskirtasis Tailando ministras pirmininkas Pote Sarasin yra žinomas kaip vakariečių draugas. Jis penkis metus buvo Tailando ambasadoriu mi Vašingtone, vėliau generaliniu

VILNIAUS BYLA ZENEVOJE

J. Gruodis

(2 tęsinys, 30-ties metų sukakties proga)

Lietuvos kaltinimai

Atvykę į Ženevą (1927.12.5), prof. A. Voldemaras, Lietuvos ministras pirmininkas, pareiškė spaudos atstovams, kad Lietuva turi aiškius Vilniaus krašto nuosavybės dokumentus, kurių neketina išsižadėti. Dėl to dabartiniu metu šis klausimas Tautų Sąjungoje nebus keliamas. "Mūsų nusistatymas yra toks, kad Vilniaus krašto lietuvių persekiojimas, nukreiptas prieš jų mokyklą ir bažnyčias, ir taip pat lietuvių areštai, yra persekiojimas mažumos ir dėl to yra aiškus Versalio sutarties laužymas. Antras mūsų kaltinimas, tai kad Lenkija, remdama banditų gaujas ir organizuodama atakas, užsiima konspiracija nuversti Lietuvos valdžią. Šiam kaltinimui paremti, mes pristatysime liudininkus ir daug įrodymų. (N. Y. T. 1927.12.5).

Voldemaras taip pat pabrėžė, kad jam buvo malonu susilaukti pranešimą iš Amerikos lietuvių organizacijų apie jų protestą Tautų Sąjungai dėl Lenkijos laikysenos, ir kad jie visomis jėgomis rėms jo pastangas ginant Lietuvos bylą.

Kaip jau buvo minėta, Lietuvos — Lenkijos santykiai dėl Vilniaus kėlė didelio susirūpinimo visame pasaulyje. Pagal Voldemarą, geriausia išeitis būtų Lietuvos su Vilniaus kraštu paskirti specialion kategorijon, kaip Šveicariją, pripažįstant ir garantuojant jos neutralumą. Už tai Lietuva pažadėtų niekad nesuristi jokiomis sąjungomis su užsienio valstybėmis, o su savo kaimynais — Lenkija, Rusija, Latvija ir Vokietija — sudarytų atskiras sutartis vienodais, lygiais pagrindais (Chicago Tribune, 1927.12.4).

Bet Zenevos atmosfera buvo Lietuvai nepalanki. Vakarų politikai, remdami Lenkiją, stengėsi

sekretoriumi SETO organizacijos.

Kiek įdomesnis yra pranešimas Amerikos atstovų rūmų priešamerikietiška veikla tyrinėti komiteto pirmininko Walter. Jis pareiškė, kad komunistų agentai stiprino špionažo ir subversyvinę veiklą Amerikoje. Esą, liudijimų duomenys rodo, kad Amerikos komunistai palaiko tarptautinio komunizmo siekimus — pavergti pasaulį. Gi špionažo ir subversyvinės veiklos sustiprinimas gali pakenkti Amerikos saugumo sistemai.

Pagaliau, Jungtinėse Tautose buvo pasmergta Sovietų Rusijai už Vengrijos laisvės išniekinimą ir pavartojimą jėgos prieš nekaltus Vengrijos žmones, kurie norėjo pasirinkti patys sau valdymosi formą. Jungtinėse Tautose JAV sekretoriaus John F. Dulles kalba, kuri smerkė Sovietų kišimąsi į Artimųjų Rytų reikalus ir pavaižavo, kaip "pavojingą žygi", tenka laikyti tik graži pareiškimui, bet be darbų ir veiksmų. Tas pats asmuo porą dienų anksčiau sakė, kad "Sirijos reikalai bus išspręsti taikiu būdu". Mes tegalime laikyti teisingu pareiškimu ir politinės padėties apibūdinimu realesnėje dvasioje tik admirolo Radfordo mintį: "Taika nėra taika, jei yra melo taika, neteisėbės taika, ar išdavimo taika...".

konfliktą kuo greičiau likviduoti, mažai skaitydami su Lietuvos interesais.

Konferencijose

Prancūzijos užsienio reikalų min. Briand sutiko su Lenkijos Pilsudskio ir Zaleskio nusistatymu, kad pirmiausiai būtų užmegsti diplomatiniai santykiai, o paskum pradėti pasitarimai. Tautų Sąjungos sekretorius Sir Eric Drummond, Briando formulę papildydamas, siūlė Vilniaus klausimą palikti rezerve, kurį vėliau išstudijuotų specialie penkių narių komisija.

Prieš posėdžių pradžią, Voldemaras turėjo pasitarimus su anglų užsienio sekretoriumi Chamberlain, Prancūzijos Briandu, Vokietijos Stresemannu ir Sov. Rusijos Litvinovu, ir jie visi stengėsi paveikti Lietuvos premjerą, kad Vilniaus byla Tautų Sąjungos posėdy būtų iškelta galimai draugiškesnėje dvasioje. Vėliau Briando viešbuty įvyko bendras posėdis, kuriame Voldemaras susitiko su Anglijos, Prancūzijos, Vokietijos, Italijos ir Japonijos atstovais apvarstyti Briando planą. Voldemarus šį planą atmetus, Briandams ji siūlė papildyti paragrafu, kad Tautų Sąjunga pabrėžtinai užkentuotų, jog Lietuvos — Lenkijos diplomatinių santykių užmegzimas neličia Vilniaus teisėtumo klausimo.

A. Voldemaras pareiškė, kad jis yra pasirengęs duoti Tautų Sąjungai visas garantijas dėl Lietuvos taikungų norų ir sutiktų tarp Lietuvos ir Lenkijos laikinai praveisti neutralią zoną, bet yra priešingas diplomatinių santykių užmezgimui esamomis sąlygomis.

Taigi, didžiųjų norams nebuvo nusileista, ir Lietuvos reikalai buvo atkalkiai ginami.

Tautų Sąjungos posėdyje

Posėdis, kuriame Lietuva ir Lenkija iškėlė savo kaltinimus, įvyko gruodžio mėn. 7 d., diplomataų ir korespondentų prikimštoje salėje. Lenkijos užsienio reikalų ministras Zaleski ir Lietuvos prof. A. Voldemaras, abudu kalbėjo po 40 minučių. Zaleski apžvelgė Lietuvos — Lenkijos ekonominis santykius laike praėjo šimtmečio ir palygino ankstyvesnę padėtį su dabartine, kada tie santykiai paoro. Jis taip pat priminė, jog Lenkija ir praity buvo ištiesius krikščionišką, draugišką ranką savo mažesniai kaimynui Lietuvai, bet ji jos nepriėmė.

Voldemaras savo žodyje apkaltino lenkus dėl aukščiau minėtų priežasčių, papunkčiumi patiekdamas faktus ir įrodymus.

Palygindamas Zaleskio ir Voldemaro kalbas, New York Times korespondentas Wythe Williams rašė, jog Voldemaras tiek Tarybos nariams, tiek publikai padarė geresnį įspūdį. — "Visai neseniai maršalas Pilsudski, laike savo įsiskarščiavimo, kurio metu jis pripažino visą naktį diskutavęs su savimi dėl mobilizacijos, lietuvių lyderį pavadiną gana nesuivaldančiu ir neatsakingu asmeniu".

"Dėl to šiandieną buvo bendras nustebimas, kai šis nedidelio ūgio, švelnių manerų vyras (ežiuko plaukais, bet mokytojo išvaizdos ir būdo), pasirodė Tarybos kambarį. Jis kalbėjo palengva ir apgalvotai puikia prancūzų kalba, ir jo kaltinimai Lenkijai krito šal-

Bronius Rekyva

SOVIETŲ ŠNIPŲ VEIKLA SKANDINAVIJOJE

Šių metų sausio mėnesį, sovietai įsčenavo plačią švedų šnipų veiklą Sovietų Sąjungoje. Buvo apkaltintas šnipinėjimu ir ištremtas švedų diplomatas B. Hermansonas, kuriam sovietų provokatorius perdavė mokyklų reformos planus, kurie, bendrai paėmus, nebuvo jokie slapti dokumentai, bet viešai prieinami. Bet jau šių metų kovo mėnesio 5 dienos notoje, Sovietai sugėbėjo švedų vyriausybę dar sunkiau apkaltinti. Toje notoje Sovietai pranešė, kad Sovietų Sąjungoje buvo suimta ir nušauta 14 švedų "agentų", kurie buvo ginkluoti, aprūpinti radijo siųstuvais ir kitomis sabotazui vykdyti medžiagomis. Jų pagrindinė užduotis buvusi surasti patogias slėptuves sekantiems agentams. Juos apmokinę švedų ir amerikiečių saugumo karininkai ir t. t. Iš notos gavosi vaizdas, kad tie "agentai" veikė tik Estijoje.

Švedų vyriausybė, atmesdama tuos kaltinimus pastebėjo, kad tie vadinamieji agentai, Švedijoje gyveno tik iki 1951 metų ir, kad tai esą estai, kurie Švediją seniai apšleido. Ta proga švedų "Svenska Dagbladet" š. m. kovo 5 dieną paltalino straipsnį, kuriame tarp kitko buvo rašoma, kad "Švedų tautos dauguma džiaugtųsi, jei pavergtos Pabaltijio tautos atgautų savo nepriklausomybę, bet iki aktyvaus išikišimo atsakingų švedų organų, yra labai tolimas kelias. Švedų vyriausybė, o ypatinai užsienio reikalų ministris Unden, visa eile savo parėdymų, parodė tokį beširdiškumą baltų likimui, kad plačiose masėse susilaukė griežiausios kritikos. Ir kaip tik ši vyriausybė ir šis ministris būk tai norėjo sukelti neramumus Pabaltijio kraštuose".

Liaudies patarlė sako: "Pats muša — pats rėkia!"

Šių metų kovo mėnesio pradžioje, Švedijoje buvo nuteistas 10 metų kalėjimo Sovietų šnipas Bedros Zartaryan. Šis turkas, 32 metų amžiaus, statybos inžinie-

tai ir objektyviai".

"Voldemaras savo kalboje daug pelnė sakdamas, jog yra teisybė, kad lenkai buvo ištiesę savo ranką: "Aš paspaudžiau ranką pono Paderevskio, tuometinio lenkų premjero, bet nežiūrint to, 2 ar 3 savaitėmis pralinkus, generolas Želigowski pagrobė Vilnių".

Wythe Williams taip susumuoja Voldemaro kalbą: "Jeigu mažas Lietuvos premjeras ir neįtikinamo visų Tarybos narių savo kaltinimais Lenkijai, jis neabejotinai laimėjo jų susižavėjimą dėl savo drąsaus, santūraus ir meistriško būdo, kurio jis išdėstė savo kaltinimus dėl lietuvių dviasikijos persekiojimų Vilniaus krašte ir dėl lenkų valstybės konspiracijos nuvertiti Lietuvos valdžią". (N. Y. T. 1927.12.7).

Tas pats laikraščio korespondentas rašė, kad Vilniaus bylos stebėtojai, kurie sekė įvykių eigą abejuose kraštuose ir tuo reikalu turėjo parengti specialų raportą, koridoriuose atvirai kalbėjo, kad dauguma Lietuvos kaltinimų buvo teisingi.

(Sekančiame numeryje: Pilsudskio atvykimas Zenevon; konfliktas su Voldemaru; Te Deum laudamus).

rius, rinko žinlas apie švedų karinius įsitvirtinimus kalnuose. Pasizymėjimus darė turkiškai, arba slaptu kodu. Palaikė santykius su 3 Sovietų tarnautojais, kurie jau spejo Švediją apleisti.

To paties mėnesio viduryje buvo suimtas ir nuteistas kalėjimu 60 metų amžiaus Georg Waldemar Englund. Šis agentas, jau an trojo pasaulinio karo metu, perduodavo Sovietams žinias apie vo kiečių karių atostoginius transportus, vykstančius per Švediją. Nuo 1950 iki 1954 metų jis perdavinėjo karinio pobūdžio žinias apie švedų kariuomenę.

1956 metų rugpiučio 21 d. buvo suimtas Anatole Erikson, kuris perduodavo sovietų tarnautojui Mirosnikovui, švedų radaro konstrukcijų planus bei nuotraukas. Po jo suėmimo buvo didelis triukšmas tarp Sovietų atstovybės ir švedų užsienio reikalų ministerijos. Sovietų pasiuntinys, admiralas Rodionov, buvo atšauktas.

Norvegijoje taip pat pastebimas sovietų agentų veikimas, bet čia daugiausia dėmesio verti sovietų žvejų laivai, kurie "paklysta". Čia pasitaiko įvairių netikėtumų. Pav., 1956 metais sausio mėnesį, norvegai savo vandenyse sulaukė sovietų žvejų laivus, kurie sakėsi "paklydę". Tikrinant tuos laivus buvo nustatyta, kad tie laivai beveik visai nenaudojami žvejybai, o kajutės beveik liuk susiniai įrengtos, be to, "žvejai" turėjo "baltas rankas ir svarias panages" ir laivai turėjo labai daug antenų. Jau ir tuomet buvo aišku, kodėl tie laivai "paklysdavo!"

Reikalas labai paprastas. Nepavykus Sovietams Skandinavijos valstybių patraukti į savo pusę, jie stengiasi, kad jos išliktų bent neutralios. Nepasisekus nieko atsiekti su "šypsenos politika", sovietai išsiuntinėjo tom valstybėm gaudinančius laiškus apie atomo bombą ir apsidino jas savo šnipais. Be to, vien Norvegijos pasienyje stovi 3 Sovietų divizijos: 2 pėstininkų ir 1 tankų, viso apie 30.000 vyrų.

— Užpereiname "LL" numerį-je iškritus iš antraštės porai eilučių, iškrito ir Lietuvos konsulo dr. P. Daužvardžio pavardė ir likosi nevisai aišku, kas savo ir Gen. Konsulo Budrio vardu LB III-ją sesiją sveikino. Taigi, LB savo ir Gen. Konsulo p. Budrio vardu sveikino Lietuvos konsulas dr. Petras Daužvardis. Gerbiama konsulų už tai atsiprašome.

Skaitydami KARI būsite gerai informuoti apie pasaulinius įvykius, rąsite straipsnių iš karinės ir Lietuvos istorijos, retais paveikslais iliustruotų ir Lietuvos karių atsiminimų iš įvairių laikų.

Metinė prenumerata \$5.00; rašykite: KARYS, 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Kultūrinis gyvenimas Čikagoje

MONTREALIŠKIŲ TEATRŲ SPEKTAKLIŠ ČIKAGOJE

Montrealio Lietuvių Dramos Teatras savo pastoviu kolektyviu ir įtemptu darbu pasiekė profesio nali lygį. Paskutinis jo pastatymas — "Baltaragio malūnas", vi-soje Lietuviškoje Kanadoje spējo pagarsėti. Tie, kurie skaito kana-diškę spaudą, abjejuose savitraš-čiuose rado nepaprastai puikias to veikalo spektaklių recenzijas. Ir Birutės Pūkelevičiūtės režisūra, ir Kazio Veselkos scenovaidis, ir visų aktorių vaidyba įvertinta la-bai aukštai. Pašai veikalas yra jaudinančio turinio legenda apie malūnininką Baltaragį ir jo gra-žuolę dukterį Jurgą, kurios vaid-menį pasiėmė pati rež. B. Pūkele-vičiūtė.

Čikagiškiai žiūrovai ilgai jau nėra matę lietuviško spektaklio, tad šį ankstyvą rudens sezoną ma-lonu bus pirmą kartą pamatyti montreališkiuos teatrualus, kurių pa-sirodys visas dešimtukas: J. Akstinas, L. Barauskas, V. Kerbelis, B. Malaiškienė, H. Nagys, B. Pū-kelevičiūtė, V. Sabalys, R. Sima-niūktis, B. Vaičiūnaitė ir K. Ve-selka.

Vienintelis jų spektaklis Čika-goje bus spalio 12 d., šeštadienį, 7 val. vak. Lietuvių Jaunimo Cen-tre, 5620 So. Claremont Ave. (pu-sė bloko į rytus nuo Western av.). Šį vaidinimą organizuoja Lietuvių Rašytojų Dr-jai ir kviečia teatro mėgėjus įsigyti bilietus iš anksto pas J. Karvelį, Terroje ir įprasti-nėse kitų kolonijų lietuviškose krautuvėse. Vaidinimo dieną bi-lietų gali pritrūkti, o spektaklis nebus kartojamas vien jau dėl to-limos ir brangios kelionės mont-realikiams. Spalio 13 d., t. y. — sekmadienį, tas pats "Baltaragio malūnas" bus vaidinamas Detroite. J. B.

St. Šimkaus operetė "Iševiai"

Pavasarij geriausiai pasisekimu buvo suvaidinta muziko Stasiaus Šimkaus operetė "Iševiai", kurią pastatė pagarsėjęs "Dainavos" an-samblis, vadovaujamas muz. Ste-pono Sodeikos. Spalio 6 d. Balfas ruošia koncertą, programoje įtrau-kę minimą operetę ir to paties au-toriaus kantatą "Atsišveikinimas su Tėvyne". Dalyvauja buv. ope-ros solistas Algirdas Brazis, čika-giškių mėgstama solistė Danutė Stankaitytė ir pilname sąstate an-samblis su šokėjų grupe, vadovau-jamas Radienės. Režisūra — Alg. Dikinis, dailininkas — Alg. Ku-rauskas, akompanuoja: prie pia-no — prof. V. Jakubėnas ir var-gonų — muz. Alg. Šimkus. Šio žy-maus koncerto pradžia 5 val. vakare, Marijos aukšt. mokyklos salėje.

Sulauksime solistę Liustikaitę

Ilgesnį laiką studijavusi daina-vimą Jonė Liustikaitė, Italijoje, grįžo į Angliją. Tikimasi, kad šį rudenį atvyks Amerikon ir duos pirmąjį koncertą Čikagoje, kuri ruošia Lietuvių Bendruomenė.

Vitalis Žukauskas

Žinomas aktorius, humoristas, šį šeštadienį Lietuvių Auditorijoje dalyvauja su savo naujausia, aktualiausia programa, Lietuvių Vilniečių S-gos koncerte. Pradžia 7 val. 30 min.

Gailestingų Seserų balius

Spalių 12 d. Western Ballroom salėje įvyksta Lietuvių Gailestin-gų Seserų D-jos bankietas su įvai-ria, įdomia programa. Pradžia — 8 val. vakaro.

Atidaroma Čiurlionies vardo galerija

Spalių 20 d. Lietuvių Namuose (naujai jezuitų pastatytoose) ati-daroma Čiurlionies vardo meno galerija. Bus įdomi, pritaikinta programa — Čiurlionies kūrinių koncertas, kuriuo ir bus atidary-tas muziejus ir nuolatinė meno paroda. Paroda bus papildoma naujais kūrinių.

Spalių 27-toji diena įdomiausia

Tai sukaktinis "Margučio" pus-kapio metų minėjimas, pajavirin-tas reta ir įdomiausia programa, kokią tegali tik "Margučio" ren-gėjai duoti. Jau tas pasako, kad dalyvauja pasaulinio garso solis-tė Lily Pons ir Italijos dainavimo studijas baigęs Stasys Barauskas. Dar pajavirinimui ir Čikagos simfoninis koncertas, kuriam di-riguoja Lietuvos operos dirigentas Vytautas Marijošius. Dar retas dalykas, tai specialiai paruoštas filmas iš "Margučio" veiklos. Fil-me dalyvauja solistai: — Monika Kripkauskienė, Jonas Vaznelis, Alicės Stephens moterų choras ir simfoninis orkestras, kuriam diri-guoja Drezdeno operos dirigentas Aleksandras Kučiūnas. Tai reta, įspūdinga muzikos ir dainos šven-tė. Minėjimas įvyksta Conrad Hil-ton salėje, Michigan Ave. ir 8 St. Pradžia, 5 val. 30 min.

Sandaros koncertas

Lapkričio 3 d. Lietuvių Audi-torijoje įvyksta Sandaros koncer-tas, įvairia, įdomia programa. Pa-žymėtina, kad bus statoma opere-tė, kuri paaiškės vėliau.

"PIRMYN" CHORAS STATO OPERETĘ

Š. m. spalio 13 dieną, 3 val. po pietų Čikagos lietuvių choras "Pirmyn", Sokol Hall salėje, 2337 So. Kedzie Ave., Chicagoje, stato

Jurgis Sališkis

BEDUGNĖ BEDUGNĖ SAUKIA

(Tęsiny iš pereinio Nr.)

Kvedaras pažūrėjo į laikrodį: buvo jau dvylikta. Jis priejo prie telefono ir paskambino Juozui. Laimė, rado jį namuose ir paža-dėjo tuojaus atvykti. Ir vėl einant miestu teko ma-tyti tą patį suirutę bei panikos vaizdą. O saulė maudėsi mėlynam danguj, lyg nematytų to, kas de-dasi žemėje. Karštis buvo neaps-komas. Medžiai šalia gatvių sto-vėjo nejudindami nei vienos šakelės, tik paukščiai linksmai čiul-bėdami nardė ten—atgal. Gamta kvietė į sodus, prie upės, o pražy-giuojantieji kareiviai be mudiuri, su baimės ir kančios išraiška vei-de, kalbėjo apie ką kitą. Štai, Vi-leišio aikštėje pilna stunkvežimių, prie šilglatvio pasistatęs stalukas, užkandžiama karininkas, pro šalį pradžgia kariškos mašinos, kel-damos dulkes, arba palei pat sto-gus su didžiausiu urgesiu pras-

krenda lėktuvais ir kiekvienas ste-bi jį, instinktyviai bijodamas, jog tai gali būti priešas. Kauniečių gatvėse nedaug. Jie praeina skubėdami ir susirūpinę. Kiekvienas galvoja apie tai, kaip gautų susisiekimo priemonę ir iš-važiavus iš miesto. Vienoje gatvėje Kvedaras pa-matė pažįstamą, sėdintį ant veži-mo, kuris jam pamojo ranka ir pa-prašė prieiti. — Kvedarai, mielas draugu-j, padaryk man nedidelį patarnavi-mą. Nuvežk mane į stotį ir grą-žink arklį štai į šitą kiemą. Aš neturėsiu laiko, nes greit išėina paskutinis traukinys, o rytoj Kau-ne jau gali būti bolševikai. — Negaliu, turiu skubėti savo reikalais. Bet pats nebūk toks pa-nikierius, traukinys išėina tik pu-damose, arba palei pat stogus neateis. Bet ko, po galais, bėgate

EILERAŠČIAI

Benys Rutkūnas

TREMTINIO ELEGIJA

Ar praveriu vakarą langą,
Ar aušrą tylus sutinku —
Jaučiu atliūliuojančią bangą
Kvapiųjų gimtines miškų.

Žvelgiu aš į svetimą dangų,
Kregždes greitasparnes seku —
Už mylių — pavarasis žvangą
Ant mano vaikystės takų.

Akiračių dėbėsų dengia,
Be laisvės sunku ir klaiku —
Gražinkit man tėviškės dangų
Ir juoką žaliųjų laukų.

Aš mirštu kaip žiedas po langų,
Kaip beržas skurdus be šakų —
Nuveskit į tėviškę brangią
Vaivorykščių austu taku!

Ar praveriu vakarą langą,
Ar aušrą tylus sutinku —
Graziau už sidabrą man žvangą
Žvangučiai gimtųjų laukų...

SVETUR

Išleiskite mane gimtinen,
Čia kaip skiedra aš sudūlėsiu:
Krutinę nerimas alpina,
Išsiilgusių klevų pavėsiu!

Aš ne pro juodus miestų dūmus
Pasveikinau žydrynių saulę,
Ir žemės žydinčios svaigumas
Įsisunkė lig kaulų.

Ganyklų vėjai užnešiojo,
Sapnais kerėjo melsvas tolis,
Vėdrynų pievas braidė kojos,
Liūliavo miškas — žalias brolis.

Lopšinė mano, gimtas sodžiau, —
Kurio seniai esu netekęs, —
Tu vaidinies mintys ir žodžiuos,
Sapnuos linguoji vyšnių kekėm!

Johann Strauss 3-ju veiksmų ko-miška operą — Die Fledermaus (Šikšnosparnis). Spalių 27 dieną šią patią programą stato Cleve-lande.

Šia patią progą norėtusi skaity-ti, tojus nors kiek supažindinti su "Pirmyn" choro veikla. Choras yra įsteigtas 1909 m. Taigi, jis yra tik 11 metų jaunesnis už 1898 metais įsteigtą Kaune "Dainos" draugijos chorą. Iki bolševikų oku-pacijos "Dainos" choras veikė, bet ar dabar veikia, žinių neturima. Taigi, galimas dalykas, kad "Pir-myn" choras yra vienas seniausių lietuvių chorų visame pasaulyje. Jis taip pat yra vienintelis Ame-rikos lietuvių choras 1938 metais aplankęs su koncertais Nepriklaus-omą Lietuvą ir davęs ten 20 kon-certų, aplankydamas ir Lietuvos sostinę Vilnių.

"Pirmyn" yra ne tik vienas se-niausių, bet ir pajėgiausių chorų. Jis yra pastatęs tris operas (Ca-valleria Rusticana, Carmen, L'El-lire d'Amore) ir penkias opere-tes (Linksmoji Našlė, Čigonų Ba-ronas, Karnevilio Varpai, Cukri- — o —

visi iš Lietuvos? Gal jūs ne lietu-viai?

— O ką, nori, kad tave ant stulpo pakartų? — užsigavo pažis-tamas. Jis nervingai dairėsi į ša-lis, ieškodamas, kas jį galėtų nu-gabenti į stotį ir paskui grąžintų arklį.

Kvedaras nuėjo toliau. Įstai-giu kiuose liepsnojo lauzai degina-mų bylų ir kitokių dokumentų. Krautuvės uždarytos, daugelis val-gyklų nebeveikia. Iš praėlių iš-girsti vis tuos pačius rūpesčius, kad šią naktį tikriausiai bombar-duos, o ir iš viso jau nebeteks il-gai gyventi.

Juoza Goriną rado namuose be-sitvarkantį lagaminus. Kambary di-džiausia netvarka, prirūkyta, o nuorūkos metosi ant grindų. Kve-darui be galo suspaudė širdį visa tai pamaciūs. Nejaugi ir jis ren-giasi bėgti? Kur pasizadėjimai, karštos, patrijotinės kalbos, prie-saika?

Draugai pasisveikino. Juozas metė darbą ir atsisėdo su draugu. Abiejų veidais bėgo prakaitas, nes kambary buvo tvanku. — Rytoj pusę septynių išva-

ARKANSAS TRIUKŠMAS

K. Lasdynas

Baltieji ir juodieji

Pietinės Amerikos Jungtinės Valstybės (State) nuo senų laikų praktikavo žmonių nelygybės prin-cipą. Baltajam buvo teikiama pir-menybė prieš juodąjį. Nors JAV konstitucija visus žmones laiko ly-giais: neduoda pirmenybės nei juodam nei baltam, bet išpilieti-nusi blogybė buvo paveldima ir perduodama iš kartos į kartą. Šis susidarė dėl to, kad juodieji ilgus laikus buvo vergais, nusilenkė, pa-taikavo baltiesiems. Baltieji buvo jų ponais, darbdaviais. Iš 20 šei-mų, parvežtų iš Afrikos vergais, pigiai darbo jėgai, susidarė juodu-kų šiandieninis skaičius Amerikoje. Jų skaičius šiandien skaičiuo-jamas milijonais. Nors žmogaus civilizacija ir kultūringumo laips-nis yra labai aukštas, bet piliečiai negali suvirškinti ir save laikyti lygiu su negru. Neskraudžiami negrai. Jie turi mokyklas, kurios yra geresnės ir moderniškesnės ir-gtos. Tačiau juodukai yra užsis-pyrę ir nori pasiekti to, kaip jau yra Šiaurinėje Amerikos dalyje, kaip New Yorke, Detroite ar Či-kagoje. Šis ir sudaro pačio triukš-mo šaltinį, karštį ir židinį.

Vergijos panaikinimas

JAV konstitucijos 13 priedas, pirmasis skyrusis sako: "Jungtinė-se Amerikos Valstybėse ar bent kurioje joms teisėtai priklausan-čioje vietoje neturi veikti vergo-vė nei priverčiamoji baudžiava, iš skirtingai priverčiamuosius darbus už nusikaltimus ar nusikaltimą, už kurį asmuo buvo teisėtai nute-sas". Šis skyrusis Kongreso buvo pasiūlytas 1865. I. 31 d., ratifikuo-tas 1865. XII. 18 m. Negrų bal-suoti teisė suteikta ir 15-sis pas-traipos straipsnis sako: "Jungtinės Valstybės ar bet kuri valstija ne-gali Jungtinių Valstybių piliečių balsavimo teisę atsakyti ar suvar-žyti dėl rasės, spalvos ar anksty-vesnės vergo būklės". Šis priedas Kongreso pasiūlytas 1869. II. 26 d., ratifikuotas 1870. III. 30 d. Prieš tris metus — 1954 metais — Ame-rikos Aukščiausias Teismas Kon-stitucijos 14-ją pastraipą išaiškino, kad ir mokyklose negali būti dis-kriminacija — išskirtinumas juo-dukų. Jie gali mokytis kartu su baltaisiais. Pietinių valstybių sky-rimas ir neįsileidimas juodukų į savo mokyklas yra neteisėtas, prieškonstitucinis ir nepateisina-nis Kareivis ir Meilės Daina). Ši operetė bus šeštoji iš eilės. Chorui jau 26 metai kaip vadovauja pri-tyręs dirigentas — chorvedys K. Steponavičius.

Be pastatymų ir dainų, choras ir kitą didelį darbą atlieka, tai duodamas progos pasireikšti tiem, kurie turi balsinę medžiagą ir no-ri pagerinti savo muzikinius už-simojimus, nes choras visus muzi-kalinius veikalus stato tik savo jėgomis.

davimo žygis bei atstatymo dar-bai. Taigi, turime kaip galėdami saugoti savo gyvybes ir jų be rei-kaiko nepažudyti. Tuo tarpu tam tinkamiausia išeitis — pasitrauki-mas į Vokietiją. Miškuose neįgal išsislapstyti, nes už partizanus de-gins kaimus ir baus nekaltus gy-ventojus. Reikės patiems pasiduo-ti.

Šį momentą mums ypatingai reikia energingo vado ir bendros minties. Mes to neturime, — kar-čiai užbaigė Gorinas.

— Vadinasi, visas veikimas, lai krašteliai, aukos koncentracinėse stovyklose nuėjo niekais. Gerai kiti sakė, kad visa tai tik vaikų žaidimas.

— Jie irgi nebūtų geriau pada-rę. Tai kaip tu darai, ar nebėgi kartu su manimi į Vokietiją?

— Man vis tas pats. Esu tos nuomonės, kad ten ir čia jokio skirtumo. Bet turiu sužieduotinę ir nenorėčiau jos apleisti.

— Sveikinu, — Juozas paspaudė draugui ranką. — Nežinojau ir nenujaučiau.

Daugiau nebuvo apie ką kal-bėti.

Daugiau nebuvo apie ką kal-bėti.

mas. Keturioliktoji Konstitucijos pastraipa, išvertus į lietuvių kal-bą, skamba maždaug taip: "Visi asmenys, gimę Jungtinėse Vals-tybėse arba įgiję jų pilietybę ir esantieji jų teisineje priklausomy-bėje, yra Jungtinių Valstybių ir atitinkamos savo gyvenamos vals-tijos piliečiai. Nei viena valstija negali leisti ar vykdyti bet koki-ją įstatymą, kuris varžo Jungtinių Valstybių piliečių teises bei pir-menybes; ir nei viena valstija ne-gali be tikro jo teisės vyksmo atimti bet kuriam asmeniui gyvy-bę, laisvę ar turimą nei atsakyti jam lygią įstatymų globą teisinė-je savo priklausomybėje". Čia pa-rodyta konstitucinė žmogaus teis-ųjų apsauga ir garantija. Kad juo-dieji turi balsavimo teisę, niekas klausimo nekėlia. Viskas šiuo rei-kalu yra tvarkoje. Bet baltieji kartu mokyti su juodukais nenori. Ypatingai tas yra viešose mo-kyklose (Public School). Katali-kiškose ar kitų konfesijų išlaiko-mose mokyklose diskriminacija nėra sunki problema. Tose mokyk-lose kartu mokinaisi ir baltieji ir juodieji. Mokytojai išaiškino, kad žmogus, baltas ar juodas, yra tas pats ir jie visi yra Dievo vaikai.

Ką sako pietinių valstybių politikai?

Pirmiausia, jie ginčija konsti-tucijos 14-os pastraipos teisėtą ra-tifikaciją. Jie sako, kad ji pietinė-se valstybėse niekuomet nebuvo

teisėtai ratifikuota. Pagaliau jie prikiša A. Teismui, kad jis per 89 metus nėra išaiškines ratifikacijos teisėtumo. Jie nepripažįsta ratifi-kacijos, nes ji buvo ratifikuota tuo laiku, kada civilinio karo metu ten šeimininkavo okupacinė valdžia. Todėl, esą, 14-os pastraip-os teismo išaiškinimas pietinėms valstybėms nėra privalomas ir jis neturi teisinės galios. A. Teis-mui nepripažįstama galia leisti iš-tatymus; jis juos tik gali pritaikyti. Čia politika kelia klausimą, kad federalinė konstitucija nesu-teikia jokios teisės vyr. teismui tvarkyti mokyklas ir diktuoti, ką į jas priimti. Jie laiko mokyklas daugiau valstybių ar savivaldybių priklausomybėje. Nepripažįstama, kad federalinės valdžios skiriami mokykloms fondai jau suteiktų jai galią tvarkyti ir je nurodinė-ti, kas priimti ar įsileisti. Tuo pat kellamas klausimas ir apie vals-tybės suvereninę būklę JAV fe-deracijoje. Čia jie remiasi 4-ju konstitucijos paragrafu, kuris sa-ko: "Jungtinės Valstybės turi lai-duoti kiekvienai šios Sąjungos val-stijai respublikinę valdžios formą ir saugoti kiekvieną iš jų nuo priešų puolimo ir, prašant bet kur-ios iš jų įstatymų leidyklai arba vykdomajai valdžiai (kuomet įsta-tymų leidykla (Valstijos kongre-sas — K. D.) negali būti suauk-ka), saugoti nuo valstijos vidaus riaušių". Tai atrodo lietuviškas

(Nukelta į 3 pusl.)

SPAUDOJE PASIŽVALGIUS

"Draugas" isvanojo pats save

Rugsėjo 25 d. "Drauge", tūlas O. A. aptylė ilgoką straipsnį "Puo-das katilą vainoja...". Perskaicius rašinį bent porą kartų, taip ir li-kosi neaiškiu, ką autorius norėjo tuo straipsniu pasakyti: ar kad "Draugas" susilygino su "Kariu", "Margučiu" ir "Laisvąja Lietuva", ar kad neverta remti lietuviškųjų veiksmų: Vliko, Amerikos Lietu-vių Tarybos ir p. Lozoraičio veik-lą?

Viena kas likosi aiškiu, tai kad Vyta Seirijis ir dr. Šidlauskas yra patys geriausiai šiu dienų žurne-listai, rašą "Drauge". Dėl šito tvir-tinimo, straipsnio autorių norėtu-si kiek pataisyti. Samoningai ar netyčia, mūsų įsitikinimu, jis už-miršo paminėti nei kiek už mine-tuosius rašeivas neprasestis adv. J. Meškauską ir tuo sugadino įprastinę trejukės sistemą. Šia pa-čia proga norėtusi autoriui pri-minti, kad jis padarė ir kitą klai-dą, duodamas "Draugo" skaityto-jams suprasti, kad nulis yra be-reikšmis. Mūsų nuomone, šitoks aiškimas gal tiktų pirmojo sky-riaus mokiniams, supažindinant juos su skaičiais, bet jokiū būdu ne tiems, kurie matematiškai ge-riau žino už patį O. A. Šiandien kiekvienas žino, kad be nulio jok-s skaičiavimas neįmanomas, kad nu-lis pridėtas prie vienetų sudaro gana gražius ir apvalius skaičius, o perneštas į kitą pusę, juos su-mažina iki neišmatuojamos mažu-

mos, tuo ir pačius vienetus prie savęs priartinamas. Deja, auto-rius viso to nemato. Jo galvėle ne aprėpia. Tokiu naiviu save pasis-tatydamas, jis pats sužlugdo tą iš-didų užsimojimą, su kuriuo išėjo į "Draugo" susilpygino su "Kariu", "Margučiu" ir "Laisvąja Lietuva", ar kad neverta remti lietuviškųjų veiksmų: Vliko, Amerikos Lietu-vių Tarybos ir p. Lozoraičio veik-lą?

Na, bet eikime prie pačios straip-snio autoriaus esmės: "Puodas ka-tilą vainoja...". Autorius nusiskun-džia, kad jam neuprantama, kaip mažesnis didesni gali vartoti? Ir gur gi jis gali suprasti, jei paėmė tik pusę patariės, o kitą pusę už-miršo. Patariė apie katilą ir puo-dą, kiek lietuviškai visuomenei yra žinoma, skamba kitaip, bū-tent: "Puodas katilą vainoja, kad abu labu tokiu". Taigi, vainoja ne todėl, kad vienas yra didesnis, o kitas mažesnis, bet kad abu nuo ugnies dūmų yra pajuodę ir abu tas pačias funkcijas atlieka. Vadi-nasi, abudu yra lygūs. Ergo, au-torius pasisakydamas prieš "Ka-rių", "Margučį" ir "Laisvąja Lietu-va" — tuo pačiu pasisakė ir prieš "Draugą". Ir tuo labiau, nes kiek iš straipsnio minties galima sup-rasti, visus "Draugus", Vliko ir A-merikos Lietuvių Tarybų opozi-cionierius jis prilygina puodui, o "Draugą", Vliką ir ALTA — kati-lui.

Atrodo, kad straipsnio paskir-ties nieks geriau negalės suvirš-kininti už "Spyglius ir Dyglius".

Frontas slinko greit, buvo aiš-ku, jog jis jau nebeapsimatsys su Brone. Jis nutarė išvažiuoti į Vo-kietiją.

Trečios klasės vagonė daug žmo-nių. Tai daugiausia lietuvių pabė-gėliai, palikę savo tėvynę ir vyks-tą į nedraugišką šalį, ieškoti prie-glaudos. Jų tarpe ir Tomas Kve-daras. Jis kietai suspaudė dantis ir parėmė ranka galvą. Nieko ne-galvojo ir negalėjo galvoti. Min-tybs pynėsi savaime, be pradžios ir be galo, jam pačiam kažkaip sve-timos, nesuprantamos, lyg didelio karščio metu. O širdis lyg medinė.

Tomas Kvedaras supranta tik vieną: jis neteko Bronės, artimų-jų ir tėvynės — savo paskutinio idealo. Kas jam beliko? Piliak laukas, juodi arimai ir iš kažkur atneštas tolimas šuns lojimas.

Už lango krinta kibirkštis. Kve-daras iškiša galvą ir mato, kaip aplinkui sukasi, sukasi naktis. O ten, priešaky, kažkas juodo... Taip, tai likimo nasrai, kurie nemoka pasigalėti, lyg praraja vis naujų ir naujų aukų geidžia ir į kurią jis, Kvedaras, krinta.

Jį pašaukė nauja bedugnė.

LAISVOJI LIETUVA
FREE LITHUANIA

OUTSTANDING LITHUANIAN NEWSPAPER
811 W. 32 Str., Chicago 8, Ill Phone LA 3-8544.
Published bi-weekly on Thursdays.
By Lithuanian Regeneration Association

Entered as Second-Class matter at the post office at Chicago, Ill.

Vyr. redaktorius Juoz. Masionis.

Redaguoja Redakcinė Komitija. Prenumerata:

Straipsnius ir korespondencijas redaktorius taisy ir taipina savo nuom. Metams — 4.50; pusei metų — 2.50. Atskiras numeris 10 ct. — ml autoriams pareikalavus. Subscription per year — \$4.50; 6 months — \$2.50; 10 c. per copy straipsniai ne visada išreiškia redakcijos nuomonę.

LABDARYBĖ PRASIDEDA
NAMUOSE

Jurgis Voldemaras

Nebeprisimenu, kur esu šiuos žodžius girdėjęs, bet jie dažnai su skamba mano ausyse. Pirmiausiai mes stengiamės padėti vienas kitam savo šeimoje, savo namuose. Tai yra natūralus dalykas, kuris išplaukia iš gimtos meilės savo artimiesiems. Bet būtų labai sunku ir liūdna šiame pasaulyje, jei labdarybė prasidėtų ir baigtųsi po nuosavu stogu. Milijonai ištiestų rankų prašo ir maldauja pagalbos, ir niekad nežina, kada pats atsidursi jų gretose.

Mes visi esame daugiau ar mažiau susipažinę su labdaros darbais ir organizacijomis, kurios tuo rūpinasi. Organizuota labdarybė, ypač, populiarėja Amerikoje. Kiekvienas dirbantis žmogus kasmet duoda didesnę ar mažesnę auką. Bet prašančiųjų visados yra daugiau, negu duodančiųjų.

Labdarybė, tai nėra vien išmaldos davimas elgetai. Tokios rūšies labdarybė šiame krašte beveik nežinoma. Bet čia yra šimtai įvairių organizacijų, kurių veikimas priklauso nuo aukotojų malonės. Kad tokių organizacijų darbas būtų įmanomas, be aukų reikalinga ir talka. Talkos darbas kartais yra didesnė labdarybė, nei duotas doleris.

Jeigu labdarybė prasideda namuose, tai kur ji mus veda iš namų išėjus? Iš namų išėjus mes atsiduriame tarpe savo tautiečių, lie tuvių. Paklauskime savęs, ar mes užtekinai rūpinamės savaisiais, ir paklauskime, ką pasakys sąžinė.

Lietuviai savitarpinė labdarybė nėra paskutinieji, bet nėra ir pirmieji. Šioje srityje darbo yra visiems ligi kaklo.

Kiek man žinoma, visoje Amerikoje yra tik viena labdarina organizacija, R. K. Labdarybių Sąjunga, kuri rūpinasi vargan patekusių senelių likimu. Tiesa, yra įvairūs pašalpiniai klubai, bet jie rūpinasi ir padeda (jeigu iš viso pa-

deda) tik savo nariams. Pagaliau, tokių klubų pagalba negali būti efektyvi, nes jie neturi nei sąlygų, nei išteklių nuolatinei, pastoviai paramai tiems, kurie jos reikalauja.

Labdarybių Sąjunga pagimdė ir išugdė senieji ateiviai, pradėję iš nieko. Jinau susitvėrė Čikagoje 1914 metais, kun. dr. A. Staniukyno, kun. F. Kemėsio ir kitų iniciatyva. Labdarybių Sąjungos tikslas buvo pastatyti lietuviams prieglauda, kad nereikėtų senatvėje ir bėdoje ieškoti prieglobsties svetimųjų tarpe.

Emė daug laiko, kol pagaliau šios organizacijos veikėjai galėjo pasidžiaugti savo darbo vaisiais. Orland Parke, Illinois, buvo nupirktas didelis, gražus ūkis ir pradėti statybos darbai. Šiems darbams vadovavo dabartinis šv. Kryžiaus parapijos klebonas kun. A. M. Linkus, ilgametis sąjungos išdininkas ir dvasios vadas. Jie kas tavo apie 500.000 dolerių, todėl reikėjo užsitraukti didelę skolą. Šiandien visa skola išmokėta, ir izde randasi šiek tiek pinigų, kurių pagalba galima pradėti senelių prieglaudos padidinimo ir patobulinimo darbus.

Labdarybių Sąjunga yra nutarusi ne tik padidinti prieglaudos kambarių skaičių, bet taip pat įrengti greitosios pagalbos skyrių, kur se nelaimis būtų užtikrinta moderniška medicinos priežiūra. Šie naujos statybos darbai pareikalauja keleto šimtų tūkstančių dolerių, ir izde randasi šiek tiek pinigų, kurių pagalba galima pradėti senelių prieglaudos padidinimo ir patobulinimo darbus.

Labdarybių Sąjunga yra nutarusi ne tik padidinti prieglaudos kambarių skaičių, bet taip pat įrengti greitosios pagalbos skyrių, kur se nelaimis būtų užtikrinta moderniška medicinos priežiūra. Šie naujos statybos darbai pareikalauja keleto šimtų tūkstančių dolerių, ir izde randasi šiek tiek pinigų, kurių pagalba galima pradėti senelių prieglaudos padidinimo ir patobulinimo darbus.

Teko nugirsti kalbant, kad senelių prieglauda yra skirta turtingiems, o ne beturčiams. Lengviau

LIETUVOS KAIMŲ SKIRSTYMAS VIENSĖDZIAIS

Juoz. Masionis

Lietuva žemės ūkio kraštas, todėl visai suprantama, kodėl vos tik buvo atgauta Lietuvos nepriklausomybė, buvo stvertasi tvarkyti Lietuvos žemės ūkį. Kaip rodo istoriniai duomenys, žemės tvarkymas Lietuvoje kilo ir radikalėjo su visos tautos dvasiniu, kultūrinu ir tautiniu kilimu.

Ir išlikusių, jei gerai pasižiūrėsime į prieškarinę Lietuvą, kada ji buvo Rusijos caro paglemžta, pastebėsime tą patį. Sakysime, buvusis Suvalkų kraštas, būdamas Varšuvos kunigaikštystės dalimi, turėjo daugiau laisvės už kitas Lietuvos dalis, anksčiau atsikratė baudžiavos, anksčiau tautiniai atgijo ir žemės tvarkymo darbus — skirstymą vienasėdžiais penkiasdešimčia metų pradėjo anksčiau už kitas Lietuvos dalis, tos laisvės neturėjusias.

Pirmieji skirstymo vienasėdžiais darbai prasidėjo Suvalkų krašte 1820 metais. Kadangi žmonių laisvė tuo laiku buvo ribota, todėl ir skirstymo vienasėdžiais darbai buvo gana siauros apimties, riboti. Skirstymas vienasėdžiais buvo vykdomas tik ryšium su žemės išnuomavimu valstiečiams čišo teisėmis.

Palyginę pirmuosius skirstymo vienasėdžiais darbus su nepriklausomos Lietuvos laiku išskirstytus darbus, matome didelių skirtumų. Anais laikais išskirstytoji vienasėdžiais žemė dažniausiai buvo keliuose sklypuose, ilguose ir nepatogiuose. Prie pat sodybių sklypai dažniausiai būdavo siauri, o i kaimo galalaukes nusitęsę ir kampuoti. Bendros ganyklų liko nelikviduotos.

Bet iš kitos pusės, patogiau išskirstyti ir negalėjo, nes ligi 1835 kupranugariai pralįsti per adatos skylutę, nei vargšui patekti į šią prieglauda.

Tai yra netiesa, kuo nesunku įsitikinti. Senelių prieglauda yra atvira lankytojams, kurie gali atvažiuoti, pasikalbėti su jos gyventojais ir išsiskaidyti savo abejonėse. Šioje prieglaudoje sau rado pastogę ir naujieji ateiviai, kurių visas turtas buvo sukrautas sulūžusiose čemodanuose. Atrodo, kad jaunieji lietuviai nenori perimti to turto, kurį jiems palieka senieji pionieriai. Atrodo, kad mes nesirengiame senti, arba bent esame tikri, kad pasenę i jokios prieglaudos duris nesibelsime. Taip pat atrodo, kad mums nesvarbu, kur dės kiti lietuviai, kuriems prieglauda ir parama bus reikalinga.

Čikagos lietuviai turėtų parodyti daugiau susidomėjimo labdarybe ir padėti pinigais ir talka saviesiems, kad vėliau nereikėtų prašyti svetimųjų.

metų skirstymas vienasėdžiais buvo vykdomas tik pagal pasiektus susitarimus tarp valstiečių ir darbininkų. Specialių įstatymų nebuvo normuojamas.

Pirmasis žemės tvarkymo įstatymas buvo išleistas 1835 metais. Deja, jis taip pat plačiau neapėmė, nes lieti tik valstybinių žemių valstiečius, perkeltamus į činšą. Pagal šį įstatymą buvo ipareigojama žemę duoti viename ar keliuose sklypuose. Tačiau, kaip tie sklypai turėjo būti suprojektuoti, įstatymas neapėmė. Šie trūkumai dalinai buvo pašalinti tik 1841 ir 1847 metais išleisose 1835 metų įstatymui vykdyti taisyklėse.

1862 metais išleistas įstatymas numatė, kad čišuojant žemes, reikia ne tik kaimą išskirstyti, bet panaikinti rėžius tarp kaimų ir dvarų ir padalinti bendras ganyklas. Deja, šis įstatymas nespėjo pasireikšti; jo veikimą suparalyzavo 1863-ųjų metų sukilimas. Pagaliau, reikia paminėti ir 1864 m. įstatymą, kuris valstiečius padarė jų naudojamus žemės savininkais. Čia tenka paminėti, kad lig šiol aukščiau minėti įstatymai veikė tik Suvalkų krašte. Kitose Lietuvos vietose žemės tvarkymo darbai vyko kiek kitaip.

Po 1864 metų ligi I-jo Didžiojo karo, kaimai skirstėsi sava iniciatyva. Suvalkų krašte iki karo buvo išskirstyta vienasėdžiais 429.850 ha žemės.

Kitose Lietuvos vietose, pav.: Kauno krašte, buvusioje Kauno gubernijoje, kaimų skirstymas vienasėdžiais prasidėjo 50-čia metų vėliau, t. y. 1870 m., po baudžiavos panaikinimo. Bet kaip Suvalkų krašte, taip ir kitose Lietuvos vietose, pirmieji kaimų skirstymo vienasėdžiais darbai įstatymų nebuvo normuojami. Jie buvo vykdomi grynai ūkininkų lėšomis, pagal visų skirstymo kaimo ūkininkų susitarimą. Tuo būdu kitose Lietuvos dalyse, be Suvalkų krašto, per 35 metus vienasėdžiais buvo išskirstyta tik 145 kaimai, bendro ploto 29.000 ha.

Po 1906. XI. 9 d. "ukazo" ir Kauno gubernijos ūkininkai atspalaiduoja nuo 1861 metais suteiktos iluzinės laisvės, pagal kurią visa nuosavybė buvo sukoncentruota bendruomenėse ir kiekvienas individualiai pasidarė naudojamas žemės savininku. Šita aplinkybė ir skirstymą kaimų vienasėdžiais pagyvina, o išleisus 1911. V. 29 d. žemės tvarkymo įstatymą, skirstymo vienasėdžiais darbai įgauna pilną tempą. Galia, kad Didysis karas skirstymą vienasėdžiais sutrukdė ir Lietuvos žemės tik višiška sugriovė. Bet vis tik, iki I-jo Didžiojo karo Kauno gubernijoje buvo išskirstyta vienasėdžiais 451.000 ha žemės, o visoje Lietuvoje — 909.850 ha. Taigi,

(Atkelta iš 2 pusl.)

vertimas 4 str. 4 pastraipos, kuris užvardintas "Respublikos Valdžios Išipareigojimas". Kadangi JAV valstybės nėra jokie satelitai, kurie gali veikti federalinei valdžiai vadovaujami. Tai yra integracijos priėmimo argumentai ir aiškinimai. Dviejų partijų sistemoje ši problema yra paini. Pietinės valstijos yra beveik visos tradiciniai demokratiškos. Negrų išleidimo i mokyklas problema yra kartu ir demokratų partijos vidinė problema. Demokratų pastangomis buvo iškovota negrams balsavimo teisė. Šiandien piliečiai yra demokratų vadai Kongrese ir Senate. Jie dėjo visas pastangas sušvelninti šioje sesijoje priimtą civilinių teisų įstatymą. Gi šiaurinių demokratų situacija yra priešinga. Čia jie labai vertina negrų balsus ir savo išrinkimą sieja su jais. Šiandieninis sproginimas Arkansas valstybėje įvyko nelauktai ir netikėtai. Jis rišamas su ateinančiais rinkimais.

Spaudos laikysena

Vieni laikraščiai teisingai ir remia gubernatorių Faubus, kiti laikraščiai negarba ir Amerikos prestižą pasaulyje pažeidimu. Tik "N. York Times" žiūri plačiau ir visuomeniškesniu požiūriu. Jis nesvyruodamas remia A. Teismo ir prezidento poziciją: "Visas ginčas dėl suderinio valdžios tarp Amerikos vyr. teismo, Amerikos federalinės valdžios ir Arkansas valstybės yra juokingas. Konstitucijos ir išleistų įstatymų, prisilaikant konstitucijos, negalima diskutuoti. Gal kilti viešosios tvarkos, protinės taktikos ar psichologinės nuotaikos, bet negali kilti įstatymo ar galių teisėtumo klausimas". Kada prezidentas davė įsakymą reguliariai armijai įsikšti ir Arkansas valstybės National Guard sufederalinimas, davė progos prabilti politikams. Vieni smergia prezidento žygį, kiti teisingai. Buvęs dar tu demokratų partijos prezidentiniu kandidatu (1952 ir 1956) A. Stevensonas palaiko prezidento veiksmus, kaip nebuvimą kitokios išeities, kaip tik tą, ką padarė prezidentas. Yra ir gana griežtų pareiškimų. Štai sen. Olin Johnson (D. S. C.), buvęs pietų Karolinos gubernatorius, pareiškė: "If I were governor and he (the President) came in, I'd give him a fight such as he never been in before. I'd proclaim a state of insurrection and I'd call out the National Guard and then we'd find out who's going to run things in my state". Yra ir daugiau panašių, tik kiek santūresnių. Šis triukšmas yra labai bloga atestacija Amerikai ir jos prestižui, kaip tautiniai, taip ir tarptautiniai.

tik tiek žemės visoje Lietuvoje buvo išskirstyta, maždaug per 95 darbo metus.

Kaip vyko skirstymas vienasėdžiais Lietuvos Nepriklausomybės laikais, teks išryškinti kitą kartą.

Šiuo triukšmu pasinaudoja tik vienas ir pats didysis Amerikos ir jos laisvės priešas; jos didysis nepakentėjas, keršytojas, kiršintojas — komunizmas ir jo lizdas Maskvoje.

Sečėliai ir įtarimas

Arkansas burbulas yra blogas, jau virtęs tarptautiniu triukšmu. Maskva savo propagandos mašiną paleido pilnu tempu. Neatsilieka ir Kairas. Indijoje jau skamba apie Amerikos negeroves. Svarbiausias tikslas Maskvai paleisti melo ir kiršinimo bacilas tamsiaodžių pasaulyje — Afrikoje. Mes turime sutikti su "N. York Times" posakiu, kad "Prezidentas turėjo aiškiai gubernatorių Faubus pasakyti, jog tiek mūsų konstitucija, tiek žmonės, reikalauja, kad teisingumo pažanga iki šio laipsnio būtų padaryta. Gubernatoriaus taktika pažeidė gerus mūsų santykius su kai kuriais kraštais, kurie apskritai eina su mumis prieš komunizmo įtaką ir jo idealus". Čia persai išvada, kuri prieš savaitę buvo pareikšta kongreso atstovų rūmų priešamerikietiška veiklai tirti komisijos pirmininko Walter, kad yra duomenų teigimui, jog komunistai labai sustiprino subversyvinę ir sabotazo veiklą Amerikoje. Kartais ir čia ar nėra jų prikišti pirštai, nes gerai žino, kad kova sena ir ją reikia išvesti iki skaudžių vaisių, kas jau yra įvykusių faktų. Paslapties nėra, nes juodosios spalvos žmonės Amerikoje labai linkę i komunizmą ir yra jo simpatikai, žinoma, jei ne nariai ar suvedžioti jam dirbą. Narių skaičius Amerikos komunistų partijoje yra juodukiu daugumoje. Kodėl tik 9 mokiniai per jėgą lenda? Taip, jie aiškina, kaip lygybės teisių principų gy nimu. Bet ar tik nevertėtų smulčiau patyrinėti saugumo organam šį triukšmo reikalą ir iš komunisticinio kiršinimo pusės. Gali būti slaptas komunistų vadams įsakymas iš Maskvos, kad šį reikalą vesti iki sudramatinimo ir tuo duoti komunizmo mašinai tikrų faktų, kas dedasi "demokratinėje Amerikoje, kaip yra skriaudžiami žmonės ir kokia yra rasinė ir spalvų anarchija". Žinantiesiems komunizmo melą, nesudaro nieko įdomaus, bet nežinantiesiems, tamsiame ir atsilikusiam žmogui, šie išvedžiojimai yra įtikinančiais, nes ir pati Amerikos spauda ir visos žinių tarnybos įvyki aprašo iki molekulinų dalelių.

Rasinės diskriminacijos triukšmas labai malonus Maskvai. Ji skelbė seniau, kad Amerikoje negrai yra skriaudžiami, išnaudojami, laikomi ne žmonėmis, bet vergais. Arkansas valstybės politikie riai, bendrai pietinių valstybių, jei jiems yra brangi laisvė, kuria jie naudojami, jei jiems Amerika ir jos demokratija yra viskas, turėtų dėti pastangas ir žiūrėti blaiviai i diskriminaciją. Ypatinai reikia aiškinti komunistų pirštų prikišimą ir gaisro sukėlimą.

Dr. Vincas Misiulis, Detroitas, Mich.

Nacionalistinis mons. M. Krupavičiaus habilitacijos „1926 metų gruodžio 17 - oji Liudna 30 metų sukaktis“ pakoregavimas

Pastaba: Šis straipsnis pradėjus spausdinti "Vienybėje" su savais ir nevykusiais redakcijos apkarpymais, autoriui spausdinimą sustabdė. Visas straipsnis bus spausdinamas "L. Lietuvoje". R. d.

Panaudotas antraštėje žodis "habilitacija" yra ne pripuolamas, bet tam darbai dvejdpa prasme esminis. Pirmą, kaip savo — AS — M. Krupavičiaus ir krikščioniškos grupės pateisinimas. Antra, tai genialus mokslinis įrodymas naujo apskaičiavimo.

Kaip ten bebūtų, tenka pripažinti, kad mons. M. Krupavičiaus "habilitacijos" darbas vlikinių grupių sutiktas gana šiltai. Taip, kad nežiūrint padarytų spaudoj kai kurių rimtų pastabų ir užmetimų, ypatingai teisininkų, "habilitacija" vlikiniuose sluokniuose yra apginta.

Perdaug nesigilinant i priešingų internacionalų paslaptis, atrodo, kad "habilitanto" ir jo

vadovaujamos srovės klasinis teisingumas ir demokratiškumas apginti pavyko tik dėl bendrų krik. demokratų ir socialistus rišančių neapykantos tezių, prieš nacionalines — tautines grupes ir jų atskirus asmenis, ypatingai prof. Augustiną Voldemarą. Todėl visai nieko nėra nuostabaus dėl iškeltos "Drauge" Nr. 296 rimto pageidavimo, apginti "habilitaciją" išleisti atskiru leidiniu, kurio išleidimas daug pasitarnautų Lietuvos istorijai. "Naujienos" Nr. 16 tą pageidavimą papildė, kad "habilitacijos" įžanga būtų paimta iš "Naujienose" tilpusių "habilitaciją" pildančių ir pakoreguojančių straipsnių. Reikia, kad "Naujienos", nors šimtaprocentiniai su visomis tezėmis nesutinka, bet ją vertina teigiamai ir Nr. 13, savo — Laisvoj Tribūnoji — duoda pylos nacionalėms — tautinėms grupėms už nepripažinimą mons. "habilitacijos" ir gen. Raštiko atsiminimuose skelbiamos jų srovės klasinio teisingumo ir demokratiškumo.

Šiuo gi rašiniu, ar kaip įvardinanu, pakoregavimu, nenorima pažeminti "habilitanto" bei jo vadovaujamos grupės, bet tik išsiaiškinti (lietuviams nacionalistams) nevisai suprantamą, krikščionių demokratų skelbiamą teisingumą i dvejopus visuomeninius — valstybinius ideologinius principus, t. y. demokratinis, kuriais prisidengę reklamuojasi ir vadstinis, kuriais gyvena ir gyvenimą vykdo. Atseit, vienaip sako, kitaip daro.

vos nepriklausomai valstybei, kurios katalikai sudarė 87% visų gyventojų, tenka pripažinti, kad Kadangi mons. M. Krupavičiaus atsiminimai liečia mūsų nepriklausomą gyvenimą, ypač jo pradžią, tai ir koreguojant jo tuos prisimini-

mus — "habilitaciją", tenka prisiminti Lietuvos kėlimosi metu buvusią mūsų vidaus politinę realią konjunkturą. Lietuvos laisvinimosi metu, ypatingai jai išsilaivinus, t. y. atsikūrus Lietuvos dvasininkų vadovaujami krikščionys demokratai, nežiūrint jų visokių klystkelių, kurios plačiai visuomenei nelabai buvo žinomos, visuomeniniame — valstybiniame gyvenime turėjo didelę įtakos. Dar būdinga ir tai, kad tos įtakos jie visais būdais siekė. Tad visai nieko nėra nuostabaus, kad 1920 metais, renkant Steigiamąjį Seimą, dauguma lietuvių atidavė savo balsus už kunigų vadovautą ir balsams medžioti sąmoningai sulipdytą a) Krikšč. Demokratų, b) Ūkininkų Sąjungos ir c) Darbo Federacijos, su bendra viena krikščionių demokratų programa, krikščionišką tripleksą.

Tuo metu iš renkamų i Steigiamąjį Seimą 112 atstovų, krikščioniškas tripleksas pravedė 59 mandatus. Atseit, daugiau nei pusę. Reikia, Steimiamajame Seime krikščioniškas tripleksas turėjo visai teisėtą daugumą, nežiūrint kokio dydžio ta jų turėta dauguma buvo. Svarbiausia, kad besiformuojančios valstybės metu, ta jų teisėta dauguma, buvo grynai lietuviška, išskiriant prof. dr. Juozą Eretą, kuris taip labai gražiai sutapo su lietuvių tauta ir, net šiandien labai pozityviai reiškiams tėvynės vadavimu byloje. Tos krikščioniškos daugumos bendrieji lietuviški siekimai pilnai sutapo su visos lietuvių tautos, laisvo lietuvių gyvenimo siekimais. Tad ir laimėjusį Steigiamajame Seime krikščioniškų grupių sudaryta dauguma, atakio ne tik tuo metu gyvenusios valdžios valią, bet ir ilgus amžius lietuvių tautos siektas aspiracijas. Reiškia, krik-

čionys demokratai Steigiamajame Seime valdžią pasiekė legaliai ir demokratiškai laisvų rinkimų keliu. Visai yra kitas klausimas dėl jų tariamo "demokratinio" valdymo. Mat, patys krikščionys demokratai suplakė save su katalikybe ir jos monopoliu ir vien iš savo demokratinio pasivadavimo, iš esmės nėra demokratai, o aukščiausio laipsnio vadistai — diktatoriniai. Jų diktatūra reiškiama ne tik per fizinį valdymą, bet ir per dvasinį vadovavimą, ko žmonėms negali primesti kitos diktatūros. Šios dvasinės diktatūros apimtis išplaukia iš R. Katalikų Bažnyčios sankcijų pomirintiam gyvenimui. Jis labai gerai ir politikoj pavaizduoja vysk. Vincentas Brizgys, savo: "Lietuvių tauta ir krikščioniškoji demokratija" darbe, atspausdintame "Tėvynės Sargas" III tom. Nr. 1 (8), pusl. 73. Jis sako: "O kiekvienam turinčiam teisę balsuoti buvo priminta, kad jis papildys sunkią nuodėmę balsuodamas už tokią politinę grupę ar asmenį, kurie aiškiai nepaiso krikščioniškos doktrinos". Gi pusl. 74 sako: "Kas stengiasi didinti tarpe katalikų nesutarimus, turės sunkiai atsakyti Dievui ir Bažnyčiai".

Savajame aišku, kad šios dvasinės diktatūros sankcijos turėjo labai didelę įtakos nepriklausomos Lietuvos seimų rinkimams. O ypatingai Steigiamajį Seimą renkant, kada dar lietuviška — katalikiškoji visuomenė nebuvo pilnai pažinusi krikščionių demokratų klasinio teisingumo, moralės ir jų demokratizmu pridengto diktatorinio valdymo.

Pagal vysk. V. Brizgio dėstymą ir jų krikščionišką doktriną, tikintieji, įvairiausių viešų rinkimų atveju, privalo balsuoti už krikščioniškas

Mažoji Lietuva

NUO SMALININKŲ IR BALTĖJŲ JŪROS

A. Nevardauskas, Čikaga

Mažasis pasienio susisiekimas

Einant Klaipėdos Krašto konvencija, Lietuvos ir Vokietijos vyriausybės susitarus, visu pasieniu nuo Smalininkų iki Baltijos jūros, pagal išleistas ir abiejų kraštų ratifikuotas taisykles, vyko mažasis pasienio susisiekimas. Šių taisyklių rėmuose, abi šalys, šalia muitinių, įrengė sienai pereiti pereinamuosius punktus. Punktai daugiau siai ten buvo įsteigti, kur valstybinė siena skyrė vietos gyventojų žemes. Taigi, pereinamieji punktai daugiausiai ir tarnavo žemės ūkio reikalams. Bet jais galėjo pasinaudoti ir visi kiti pasienio ruože gyvenę gyventojai. Vadinasi, mažasis pasienio susisiekimas tarnavo ne vien ūkininkams, bet ir darbininkams. Vasarą pereinamieji punktai veikė nuo ankstyvo ryto iki vėlumos, o rudens, žiemos ir ankstyvo pavasario metu, kiek trumpiau.

Sienos peržengimą prižiūrėjo ir tvarkė muitinės ir pasienio policijos pareigūnai. Muitininkai saugojo, kad iš užsienio atvykstantieji darbininkai nelegaliai neįneštų ūkio mašinų ir kitus reikalingus padargus arba atsigaubę, kad neišeitų į niekam netinkamus, gaudami už tai gerą priedą. Be to, jie prižiūrėjo, kad Lietuvos — Klaipėdos kraštas nebūtų įgabėnamos draudžiamos prekės, o tas, kurias turėjo teisę įgabėti, kad jos būtų apmuituotos. Pasų kontrolė priklausė pasienio policijai, nes jos žinioje buvo ir sienos apsauga. Jie tikrino ne tik kad be reikalingų dokumentų žmonės neatvyktų, bet kad dokumentai, pagal kuriuos atvykdavo, būtų galioję. Atvykstantiems ir išvykstantiems dėdavo sienai pereiti kortelių atitinkamas antspaudas.

Mažajam pasienio susisiekimui, o ypač vietos pasienio gyventojams, sieną peržengti užtekdavo sienai peržengti kortelės, kurias pusmečiui išduodavo valsčių viršaičiai. Jos būdavo išduodamos tik pilnamečiams, bet tėvai galėjo į jas įrašyti ir savo vaikus. Tačiau vaikai sieną peržengti galėjo tik su tėvais. Pasibaigus kortelės galiojimo terminui, valsčiaus viršaitis turėjo teisę dar pusei metų jos galiojimo terminą prailginti. Taigi, su pratęsimu, kortelė galiojo vienus mėtus.

Klaudinga būtų galvoti, kad per pereinamuosius punktus buvo galima pereiti į kitą pusę tik su sienai pereiti kortele. Anapstol. Sieną peržengti galėjo ir su visais kitais galiojančiais dokumentais, kaip tai: vienkartinė vyza atvykti arba išvykti, vienkartinė vyza atvykti ir sugrįžti, daugkartinė vyza, tranzitinė vyza ir daugeliu kitų sienai peržengti galiojančių dokumentų.

Sienos kortelė davė teisę jos

savininkui ne vieną, bet net kelis kartus per dieną peržengti sieną. Bet galėjo sieną peržengti tik tame pereiname punkte, kurį jis pats yra pasirinkęs ir kortelėje yra įrašytas. Kai kurie pasienio gyventojai į savo korteles buvo įsirašę net ir kelis pereinamuosius punktus ir visais galėjo išvykti ir vėl sugrįžti. Sienos kortelė savininkui teikė teisę už pusantro lito parsigabenti prekių be mui to. Šitoks nuostatas veikė nuo tada, kada Hitleris užėmė fuererio ir Vokietijos piliečiams uždraudė už didesnę sumą įsigabenti prekių, nei pusantro lito vertės. Hitleriui paeinus valdžią ir nustojus veikti mažajam pasienio susisiekimui pilnumoje, žmonės buvo patenkinti, kad nors ir už mažesnę sumą buvo leista įsigabenti prekių, bet be mui to. Ką tas reiškė, galima sau įsivaizduoti iš žemiau paduodamo pavyzdžio.

Suaugusių 5 asmenų ūkininko šeima, panoro pasistatyti gyvenamąjį namą. Kiekvienas iš 5 suaugusiųjų sieną gali pereiti. Na, ir eina. Kiekvienas jų nešasi su savimi ne daugiau, kaip už pusantro lito vertės prekių. Betgi, šitai darant, per trumpą laiką galima apsirūpinti ne tik langų ir durų apkaustymais, kurie Vokietijoje buvo žymiai pigesni, bet ir stiklais, dažais, durų rankenomis, pokostu, užraktais ir kitomis smulkmenomis, kurios bendrame balanse sudaro jau šimtus litų. Šitokiomis ir panašiomis prekėmis, kurių čia visų nei išvardinti net negali, pasienio gyventojai ne tik patys apsirūpindavo, bet aprūpindavo savo gimines ir pažįstamus, net ir toliau gyvenusius.

Bet, jei pilietis nusikalsdavo sienai peržengti taisyklėmis ir muitinės nuostatomis, t. y. pereinamas per pereinamąjį punktą bandė nu slėpti visai uždraustas įvežti prekes, o leidžiamas įvežti stengdavosi įgabenti be mui to arba sienos kortelę naudojo kontrabandiniais tikslams, iš tokių asmenų sienai pereiti kortelės buvo atimamos ir panaikinamos, uždedant per visą kortelę antspaudą: "Negalioja", kartu apie tai pranešant kortelę išdavusiai įstaigai, kad tokiam tai asmeniui išduota kortelė negalioja ir kokiam terminui naujos išdavimas sustabdomas.

Vokiečių markė ir litas

Pasienio ruože vokiečių markė, ypač popierinė, buvo gana lengvai įgyjama. Oficialus markės kursas buvo 2,39 iki 2,42 Lt. už markę. Tačiau daugumas iš Vokietijos atvykstančiųjų, markę parduodavo po 75 centus ir daugiau. Tuo būdu, pasienio gyventojai Lietuvos — Klaipėdos krašte, gy-

IR ŽUVYS PLAUKIA PAGAL ĮSAKYMĄ

Vilniaus radio paskelbė, kad nuo balandžio mėn. Nidos žvejai Kuršių mariose pradėjo gaudyti ungurius. Gal tai ir tiesa, bet kažin, ar bent vieną ungurį tuo laiku galėjo pagauti? Šitoki klausimą tenka iškelti todėl, kad unguriai tuo laiku paprastai dar tebe miega marių įlankų dumblo dugne, nes jie, tik vandeniu susiluis, pradeda lįsti iš dumblo. Ungurių žvejybos sezonas Kuršmarės prasideda apie liepos vidurį, t. y. tuo laiku, kada iš Baltijos jūros į Kurš mares unguriai pradeda plaukti. Išeitų, kad arba bolševikai brakovariaus su kablais ungurius iš dumblo traukdami, arba unguriai į Kuršmarės pradėjo plaukti pagal bolševikų įsakymą.

Toliau sakoma, kad 10 motorinių laivų Baltijos jūroje žvejoja menkes. Kurio laiku menkes žvejoja, aiškiai nepasako, bet iš patiektų žinių paaiški, kad menkės žvejojamos vidurvasaryje. Vadinasi, irgi ne sezono laikų. Taigi ir čia gaunasi panaši padėtis, kaip su ungurių gaudymu. Šitos dvi patiektos žinutės leidžia spėti, kad vargšai žvejai, pagal ruskių įsakymą, turi klajoti po Baltijos

veną pasienio ruože, galėjo labai pigiomis kainomis įsigyti įvairius Vokietijos industrinius prekes. Pavyzdžiui: už vidutinio dydžio cinko kibirą Vokietijoje teko mokėti vieną markę, o markės kaina tik 75 centai, kai tuo tarpu faktiškai kibiro kaina Lietuvoje buvo keli litai.

Tiesa, iš Lietuvos buvo draudžiama išgabenti svetimą valiutą, bet vietos gyventojai uždrausto kiekio pinigų ir negabendavo, o tie, kurie tokia kontrabanda užsiiminėjo, tai jie ir rado būdus kaip tai padaryti. Tokie paprastai, už didesnes sumas užpirkdavo prekes ir gautas sumas laikydavo kur nors pasienio ruože pas gyven tojus. Jie jas parsigabendavo ne iš karto, bet tam tikrais kiekiais per pereinamuosius punktus. Šitai sakant, tenka turėti galvoje žvejams reikmenis: tinklus, tinklams siūlus, virves, įvairiasioms meškerėms kauliukus, naudojamus šniūrams — ūdoms mesti. — Šitokie daiktai Vokietijoje buvo neapsakomai pigūs. Net apsimokėjus ir nustatytą muitą — buvo kur kas pigiau, nei Lietuvoje kainavo. Tuo būdu, Vokietijos rinka savo pigiomis prekėmis tiesiog vertė Klaipėdos krašto gyventojus nešti savąją valiutą į užsienį ir vartyti kontrabandą. Sienos pareigūnams ir muitinės tarnautojams ši kova nebuvo lengva. Svarbiausia, kad buvo sunku nustatyti, ar leistas įsigabenti prekių kiekis buvo naudojamas suviems reikalams, ar už pasienio ruožo gyvenantiems gyventojams. Tiesioginė kova už muitinės ribų buvo labai aiški. Pagavai sieną pereinant su prekėmis — ir aiški kontrabanda.

jūrą, kad atidūrus nustatytą valandų skaičių. Kiek mums yra žinoma, menkių žvejyboje sezonas Baltijos jūroje būdavo balandžio ar gegužės mėnesiais.

Dar kas įdomu. Pasak to paties radio, dabartinio Nidos žvejų kolūčio 10 motorinių valčių, kiekvienoje po 4 žmones, per naktį pagauja 40 centnerių menkių. Ir šitai akcentuoja su pasididžiavimu. Žinant, kad kiekviena pagauta menkė sveria nuo 3 iki 5 svarų, išeina, kad kiekvienai valčiai atitenka tik po 100 pagautų menkių, arba kiekvienam žvejui tik po 25 pagautas menkes. Va, čia ir kyla kitas gana rimtas klausimas, ar tokia žvejyba galima vadinti žvejyba iš viso? Kiek man yra žinoma, Nepriklausomos Lietuvos laikais, vienas Karklininkų kaimo būrinis laivelis su dviem žmonėmis, iš vakaro išvažiavęs į jūrą išsivežęs nuo 7 iki 10 tūkstančių kablukų, vietos terminu ūdomis vadinamų, iš ryto grįždavo vidutiniai su 10 centnerių grobiu, o Klaipėdos motoriniai laiveliai — kuteriai, menkių žvejyboje sezono metu, per vieną naktį vidutiniškai pagaudavo nuo 20 iki 75 centnerių menkių.

Kalbėdami apie žvejyboją bendrai, giriasi, kad, girdi, pirma žvejai išplaukdavo į marias irklinėmis valtimis, o dabar Kuršmarės raižo 18 motorinių valčių ir 50 irklinių. Kuo čia girtis, tai žinančiam lieka visiškai neaišku. Mat, nuo senovės Kuršių mariose buvo griežtai draudžiama žvejoti motoriniais laivais. Tas pats buvo ir Nepriklausomos Lietuvos laikais. Ir tai buvo daroma ne todėl, kad Kuršių Neringos žvejai būtų nepajėgūs įsigyti motorines valtis, bet: 1) kad nebūtų paskutinė žuvis pagauta, 2) kad motorų alie jų atmatomis nebūtų sunaikintas prieauglis, kuris čia gausiai veisėsi ir maitino krašto žmones.

Toliau buvo per Vilniaus radio pasakyta, kad Nidoje veikia karšta ir šalta žuvų apdirbimo kolūčio rūkykla, kad karštais dūmais rūkyta žuvis ir unguriai lėktuvais yra gabunami į didžiuosius Rusijos miestus. Iš šito ir paaiškėja, kam Kuršmarėje yra atgabentos motorinės valtytės. Rusams nesvarbu, kad po kiek metų Kuršmarės žuvis nebus. Jiems svarbu, kad per trumpesnę laiką krašto išteklius jie galėtų geriau pasinaudoti. Neįtikėtinas dalykas, kad Nidoje yra apdirbamos silkės. Deja, jie giriasi ir tuo. Ir čia gaunasi įspūdis, kad dabartiniai Kuršių Neringos žvejai neskiria perpelės — Maifisch, nuo silkės, kuri Kuršmarėje yra gaudoma pabaigoje balandžio ir gegužės mėnesiais. Tiesa, ji panaši į silkę, bet ji yra kiek platesnė ir trumpesnė. Nepriklausomos Lietuvos laikais per pelės Juodkrantėje, Pervalkoje, Preiloje ir Nidoje, masiniai buvo gaudomos ir rūkomos karštu dūmu. Iš čia lyg aiškėja dar vienas įdomus dalykas, būtent, jei dabartiniai Kuršių Neringos žvejai perpelės neskiria nuo silkės, tai ir se

A.A. Lionginas Gumbinas

Š. m. rugsėjo 6 d., tragiškose aplinkybėse mirė a. a. Lionginas Gumbinas. Velionis buvo gimęs Karužiškių kaime, Panevėžio ap., esančiame maždaug 7 km. atstumu nuo Panevėžio.

Baigęs pradžios mokyklą, L. Gumbinas įstoja į Panevėžio valstybinę gimnaziją ir gyvendamas savo gimtajame Karužiškių kaime, su savo broliu Petru, žuvusiu nelygioje kovoje prieš bolševikus giedroje, lietuje, darganoje ir siaučiant pūgoms, ją lanko kiekvieną dieną, sukardami gana didelį kelią. Kiekas darbas ir pasiryžimas atneša vaisius ir 1927 m. birželio mėn. 27 d. išlaikęs nustatytuosius egzaminus, gauna brandos atestatą. Baigęs gimnaziją įstoja dirbti Panevėžio Apygardos Žemės Tvarkytojo įstaigoje. Padirbęs apie 3 metų ir kiek susitaupejęs, leidžia si į Kauną, persikeldamas dirbti į Žemės ūkio Ministerijos, Žemės Reformos Departamentą. Mat, dar Panevėžyje betarnaudamas, t. y. 1929 m. rudenį įstoja į Vytauto Didžiojo Universiteto teisių fakultetą, tęsti studijų. Taigi, drība ir studijuoja. Dirbti ir studijuoti ne buvo lengva. Bet jis neapsiribavo vien savimi. Jis įstoja į studentų korporaciją "Lietuva", aktyviai įsijungdamas į studentų visuomeninės veiklos barus.

1937 metais sėkmingai baigia teisių fakultetą, diplominiams darbui pasirinkdamas gan sunkią temą: "Įstatymų konstitucingumas bendrai ir Lietuvoje". Baigęs universitetą buvo paskirtas Pakruojaus notaru. Atsibeldę 1940 met. į Lietuvą bolševikai, velionį iš Pakruojaus notaro pareigų atleisdžia, betgi, neturėdamas šios srities specialistų, po kiek laiko vėl priima, paskirdami notaru į Zarasus. Čia velionį užklumpa vokiečių —

nųjų žvejų nėra likę nė kvapo, arba maskolių pataikūnai giriasi nebūtais dalykais.

Vilniaus radijas taip pat padavė žinutę, pagal kurią Nidos žvejai, iš 30 į 31 d. naktį, ir tai buvo gegužės mėnesį, buvo išplaukę į Baltijos jūrą plekšnių žvejoti. Pasak tą žinutę, kilusi baisi audra ir žvejojams teko labai sunkiai kovoti su bangomis, kol pasiekė krantą. Dėl šito tenka pasakyti sekančių: 1) Plekšnės yra žvejojamos tik dieną, o ne naktį, kaip kalbama žinutėje, 2) Plekšnių žvejojimo metu (plekšnės yra žvejojamos liepos ir rugpjūčio mėnesiais), kelių kilometrų atstume nuo kranto, todėl krantas, galima sakyti, yra ranka pasiekiamas ir laiko sugrįžti užtenka. Bet iš šio pasakojimo prašosi viena išvada, būtent, kad žvejai jūroje turi išbūti nustatyta valandų skaičių ir jiems, negalima pasiekti krantą, kol nesibaigia žvejybos laikas. To dėl kylant audrai žvejai nebėga į krantą, bet pagal bangų didumą ir lūžimą turi trauktis į jūros gilumą, kur nėra lūžtančių bangų ir (Nukelta į 6 puslapį)

sovietų karas ir Lietuvą okupavus vokiečiams, velionis paskiriamas Zarasų apskrities viršininku.

Laimingai išsisukęs ir bolševikų pinklių pirmos okupacijos metu, antrą kartą priartėjęs prie Lietuvos sienų bolševikams, kaip ir daugelis kitų bėglių, neturėdamas kur kitur pasitraukti, pasitraukia į Vokietiją. Laimingai sulaukęs karo pabaigos, atsiduria padalinčio ir zonas Vokietijos, amerikiečių zonoje ir apsigyvena Wiesbaden'o stovykloje. Šią stovyklą lik vidavus, atsiduria Kasselio DP stovykloje, eidamas svarbią administracines pareigas: juriskonsultu bei stovyklų vadovu.

Atsikūrus tremty Vlikui ir išsiūbavus politinių srovių veiklai stovyklose, iš pat mažens skyręs save bendrųjų lietuviškų reikalų tarnybai, nemažai pergyvena ir kencia. Kenčia užsardęs savyje ir šita kančia bei melė gimtajam kraštui, velionį atveda ant dvasinės depresijos kelio. Jis pradeda vengti ne tik aštrių opozicionierių liežuvių, bet ir užsidaro nuo savo idėjos bičiulių.

Įpratęs mintimis skrajoti po plačius horizontus, bei pasidalinti su visais žmonėmis mintimis, liekasi vien savo šeimos ratelyje. — Šita aplinkybė velionio skausmus dar daugiau didino. Rūpečiai pakirto apetitą ir čia neišvengiamai, bet dvasinių jėgų depresijos susilpnėjimo, pradeda dar daugiau nykti kūniškai. Bandymai šitą lūžį išlyginti, rezultatų neatnešė. Pasikamavęs apie 7 metus, 1957. IX. 6 d. apledo šį pasaulį.

Ištasą metų eilę su Lionginu Gumbinu teko dirbti Žemės ūkio Ministerijoje, Kaune. Ne kartą teko dalintis bendrais lietuviškais skausmais ir džiaugsmais. Kiekviename kalbėtame klausime velionis pasižymėjo didelio protavimo lenkstumu ir orientacija, todėl kalbėtis su juo kiekvienas jautė didelį malonumą. Ir tuo labiau, nes tiek jo reikiama žodžiai, tiek ir mintys dvelkė nepaprastai tiesniu nuosirdumu ir skaidrumu. — Bet iš kitos pusės, velionis buvo neatlaidžius nacionalistinių pažiūrų. Jis buvo nacionalistinių idėjų puoselėtoju ir kūrėju bei giliai praktikuojančiu kataliku.

Gaila kiekvieno nuosirdaus kovotojo lietuviu, nesupegėjusio parnešti savo kaulų į gimtuosius laukus, kuriuos jie savo syvais išaugino. Tenka apgailestauti ir užjauti artimuosius, kad likimas velioniumi lėmė tokią dalį. Bet dar gailiau, kad likimas negalėtinai retina lietuviškias gretas, gerus kovotojus paskidamas po svetima, nors ir vaikiškos žemės, veleną.

Išsėkis ramybės, mielas bičiuli, garbingo krašto sūnau.

A. A. Lionginas Gumbinas buvo palaidotas rugsėjo mėn. 11 d. Šv. Kazimiero kapinėse, Čikagoje. Liko dideliame nulūdimame p. Gumbinienė ir dvi dukros.

J. Masionis

grupės bei jų išstatytus asmenis, nežiūrint išstatytųjų netinkamumo, nesąžiningumo ir tautos išnaudojimo, kaip kad krikščionių demokratų valdymo metu buvo. Pav., dr. J. Purickio sacharino su kokainu byla, laišnių skutimo, Petriolio korupcijos, Ūkininkų Sąjungos dėl apgaulės būdu išgautų iš ūkininkų draugiškų vekselių nesąžiningo panaudojimo. Juos panaudoję, šimtus ūkininkų, kiti sako virš tūkstančio, išvarė iš ūkių ubagai. Tiesa, savo "habilitacijoj" mons. M. Krupavičius taip pat kalba apie toje byloje išvaymą iš ūkių ubagai, tik, žinoma, visai kitoj dvasioj ir kitų jų artimų asmenų. Šalia są stambių buvusių bylų, buvo padaryta visa eilė kitų neąsžiningumų. Gi pagal vysk. V. Brizgio dėstymą, katalikas balsuotojas, norintis patekti dangaus karalystėn, privalo balsuoti už aiškiai jam žinomus juo paties ir tautos skriaudėjus. Šiuos visus skaudžius tikrovės krikščioniškojo triplekso nusikalstamuosius nusizengimus, mons. savo "habilitacijos" 37 tasoje pateisina ir net pakaltina Lietuvos Valstybės Tiesmą provokacija, dėl kurio šmeižto, esantieji emigracijoje lietuviai teisininkai "Naujienose" Nr. 10 pareiškė viešą protestą.

Čia tenka pastebėti, kad krikščioniškasis tripleksas dar ir šiandien tvirtai laikosi senai atgyvenoto vadizmo, kuriuo vadovaudamiesi visur kalba ne tik visų katalikų, bet ir visos tautos vardu. Kai tuo tarpu nekaltant jau apie tautos, bet ir daugumos katalikų, pasitikėjimą seniai yra praradę. Tai aiškiai ir tvirtai parodė 1922 metų I-jo seimo rinkimų duomenys ir 1926 metais III-jo seimo. Tuo labiau to pasitikėjimo neturi šiandien ne tik pavergtoji tėvynė, bet ir

čia, laisvame pasaulyje lietuvių emigrantų tarpe. Ačiū Dievui, lietuviai jau pakankamai valstybiškai yra subrendę ir labai gerai skiria tyrą tikėjimą nuo jų žeminančių krikščioniško triplekso siekiamų nesvarbių politinių interesų.

KRIKŠČIONIŲ DEMOKRATŲ MIELAŠIRDYSTĖS

Aukščiau suminėtos iškilusios bylos aiškiai rodo, kad krikščioniškasis tripleksas, savo valdymo metu, visais būdais ekonomiškai tautą išnaudojo. Nebereikalų po pralaimėtų 1926 metų rinkimų, valdžiai pasikeitus, buvo pradėtas kai kurių apdovanotų žemės, jos gavimo teisėtumas tikrinti. O iš neteisėtai gavusių, net keletos atimta. Apie tai kalba pats mons. M. Krupavičius savo "habilitacijos" 8-toje tasoje. Tiek visai be reikalo perdėtai sako: "Dabar prasidėjo "valymas katalikų..." (Krikščionys demokratai suplakami su katalikais), Žemės Reformos padarytas darbas buvo iš naujo peržiūrinamas. Katalikas buvo tas žmogus, kuriam pagal naujų vadovų nusistatymą, žemė nepriklausė". Juk tai yra didžiausias melas. Gi pats Žemės ūkio ministeris prof. dr. Jurgis Krikščionas, nežiūrint, kad jis politiškai priklausė valstiečiams liaudininkams, bet jis buvo katalikas ir taip pat neprastesnis patrijotas lietuvis už mons. M. Krupavičių. Jėgu pagal mūsų 1923 m. visuotinio gyventojų surašymo statistinius duomenis ir pačių krikščionių demokratų teigimus, kad Lietuvos gyventojų 87% yra katalikai, tai nejaugi kairiųjų valdžia, atimta iš mons. M. Krupavičiaus tariamų katalikų žemę atidavė kitataučiams?

Krikščioniškasis tripleksas, šalindamas savo išnaudojimus kliuvinius, naudojo, kaip prieš tautą, taip jos atskiras grupes ir individualius jiems kliudancius asmenis, visai priešingą jų pačių 1922 metų konstitucijos dvasiai terorą. Prieš tautą buvo panaudotas teroras 1926 metais III-jo seimo rinkimuose, kurį panaudojo mons. M. Krupavičiaus vadovaujamas "Baltasis Žirgas" savo išleistame teroristiniame atsisaukime — proklamacijoje. Gi apie grupinį terorą ir pats mons. savo "habilitacijos" 34 tasoje praeinamai užsimena. Čia jis kalba apie seimo atstovo Kipuro Bielinio gražbylostę, svarstant Steigiamajame Seime, 1921 m. gegužės mėn. 18 d. socialdemokratų interpeliaciją, dėl Vilkaviškų, Marijampolės ir kitose vietose darlytų krajų ir areštų. Mons. pabrėžia, "kad interpeliacija buvo atmeta, kaip nepagrįsta". Šioje vietoje mons. M. Krupavičius labai prasilenkia su tiesa. Interpelacija buvo net ir labai pagrįsta, tik krikščioniškojo triplekso demokratijoje ji nerado reikiamo atgarsio. Socialdemokratų interpeliacija buvo dėl 1921 m. gegužės mėn. 1 dienos, krikščionių demokratų ir jų žvalgybos siųstųjų Suvalkių. Tuometinis jų siuntėjimas nepriklausomam Lietuvos gyvenime tolygus neturėjo, išskiriant Suvalkijos ūkininkų judėjimo malšinimą, kuris turėjo visai kitišką prigimtį ir pobūdį.

Kalbamu, 1921 metais krikščionių demokratų siuntėjimo metu, man teko būti Lietuvos Pietų Partizanų Fronto Vado pavaduotoju su savo štabu S. Kalvarijoje, kurioje vėliau mons. M. Krupavičius klebonavo. Ryskumo dėliai tenka duoti bent mažas vaizdas Kalvarijos ir jos apylinkių. Prieš I-ji Pasaulinį karą Kalvarijos apylinkė

buvo grynai lietuviška. Pats Kalvarijos miestas, turėjęs apie 14.000 gyventojų, buvo smarkiai apilenkėjęs. Pagal apilenkėjusius dominuojančius miestiečius, rikiavoši ir kitataučiai prekybininkai, kurių labai apšėiai miestelyje buvo. Tokioj dominuojančioj lenkiškoj atmosferoj, tikrų krašto šeiminių — lietuvių kalba, kaip viešame gyvenime, taip ir bažnyčioje buvo nepagėdaujama ir ignoruojama. Taip, kad lietuviams dėl savo gimtosios kalbos teko kovoti ne tik visuomeniniame gyvenime, bet ir bažnyčioje. 1907 metais per šv. Marijos vardo atlidus, priėjo net iki kraujo praliejimo. Tokioje vykstančioje nutautinimo atmosferoje išikūrė Suv. Kalvarijoje jaunavedžiai pp. Lapėnai. Jie abu buvo vienas antro verti, dideli lietuviai patrijotai, geri organizatoriai, visuomenininkai, kultūrininkai ir ekonomaistai. Pats Jonas Lapėnas dirbo lietuvių "Zagrės" kooperatyve, o p. Lapėnienė tvarkė jų įkurtą ir laikomą arbatinę, kurioje spietėsi ir brendo lietuvių tautinės veikimas. Vėliau jie įteigė ir savo krautuvę — knygyną, kurį taip pat tvarkė ir vedė p. Lapėnienė. Jonas Lapėnas buvo didelis realistas, tai jis ir Kalvarijos tautinį ugdymą pasuko per gana realų ekonominį sektorių. Jo metu, žinoma, pradėjęs daug anksčiau sėkmingai dirbo knygnešys Kancleris, su savo maža prie bažnyčios maldaknygių ir kitokio turinio knygų krautuvė. Jų tautiniame darbe ne mažai talkininkavo lietuviai prekybininkai: Sinkvičiai, broliai Daugirdai, Kliučininkai, Matulevičius ir vėliausiai įsteigė puošnią manufaktūros krautuvę p. Puniškai.

(naušnep snp)

Skaitytojai rašo

Gerb. p. Redaktoriam,

Atsiliepdama į p. Viliaus Megio laišką iš Vokietijos, kuris buvo patalpintas Jūsų laikraščio 15 Nr. š. m. rugpjūčio 8 d., norėčiau pareikšti sekančias.

Prieš kurį laiką į mano rankas pateko p. Megio laiškas, prašantis pagalbos. Surinkusi pinigų, pasiūniau jam. Sakėsi, noris nusipirkti rašomą mašinėlę, kad nors tokiu būdu galėtų užsidirbti pragyvenimui, nes būdamas paralyžuotas žemiau liemens, negalįs dirbti kito darbo. Už pasiūstus pinigus man labai dėkojo, tik mašinėlė neužteko, tai padėjęs tuos pinigus į banką, tikėdamasis, kad gal kas nors padės. Anot jo, Vokietijoje neparduoda mašinelė išsimokėjimui.

Šią laišką perdaviau vietinei lietuvių moterų organizacijai, kuri šelpia nelaimėn patekusius tautiečius. Jos kiek nustebo, kad p. Megio pavardės nėra sąrašuose, į kuriuos įtraukti visi Vokietijoje esantieji lietuviai ligoniai. Patikrinimui, jos parašė p. Megio gyvenamos vietos miesto savivaldybei, ir gavo atsakymą, kuris mus labai nustebino.

Laiške buvo rašoma, kad p. Megys jau seniai nori būti vokiečių įstaigų pripažintas invalidu, bet "... ar galima pripažinti invalidu žmogų, kuris nenori dirbti?" Jis, palikęs žmoną su keliais vaikais, kuriai nemoka nei cento, ir gyvena su kita moterimi, su kuria irgi turįs keletą vaikų. Nuolat rašo maldaujančius laiškus į užsienį, iš kur gauna nemažas sumas pinigų, kuriuos tuoj pat praleidžia restoranuose.

Tokį daktaro pažymėjimą, kaip kad yra atspausdintas Jūsų laikraštyje, gavau ir aš. Jame nėra nieko pažymėta apie p. Megio nedarbingumą.

Manau, kad skaitytojai apsispręs patys, ar reikia šelpti p. Megį.

Su pagarba,
D. Čibirienė,
Adelaide, Australija.

KĄ KITI RAŠO

Aukštai gerbiamas
pone Redaktoriam,

"Laisvosios Lietuvos" š. m. rugpjūčio mėn. 5 d. 17 nr. užpusiame straipsnyje "Iš Bendruomenės gyvenimo" yra eilė netikslumų mano pranešimo aprašyme. Aš prašyčiau neatsisakyti patalpinti sekančiame "Laisvosios Lietuvos" numeryje tų netikslumų atitaisyti.

Straipsnyje parašyta, kad vicepirmininkas A. Nasvytis kalbėjo LB organizaciniams reikalais ir savo kalboje nieko naujesnio neįnešė. Iš tikrųjų, pagal susitarimą su Valdybos pirmininku, aš organizaciniams reikalais iš viso nekalbėjau. Mano uždavinys buvo — pranešimas Geležinio Fondo reikalui.

Toliau straipsnyje sakoma: "nesinorėtų A. Nasvytį apkaltinti nesiorientavimu, bet vis tik jis, Geležinį Fondą rekomenduodamas, rodo turėjo pažymėti, kad tai ne originali mintis". Aš savo pranešimą kaip tik pradėjau pažymėdamas, kad jau eilė asmenų yra iškėlusį Gel. Fondo idėją, paminėjęs Gabaliauską ir kitus. Tas pats sakiny yra prieš pranešimą mano patiektoje santraukoje. "Laisvosios Lietuvos" straipsnio autorius toliau talpina beveik visą mano patiektą santrauką, 20-toje eilutėje mano pranešimo aprašymo yra kaip tik patalpintas mano sakiny: "... yra eilės asmenų iškelta Geležinio Fondo idėja..."

Toliau man prikišama, kad aš nepaminėjau jau egzistuojančio tokio fondo — a. a. Jono Mašoto vardo fondo. Tokio tipo fondų, kurių pagrindinės sumos nėra judinamos, gal būt yra ir daugiau. Mano uždavinys buvo kalbėti apie JAV LB Fondą. Techniškas fondo tipas nėra pagrindinė problema. Svarbu, kas fondą organizuoja, kas už jį atsakingas, kokių būdu ir kokiems reikalams jo % yra skirstomi.

Baigdamas, turiu malonią progą pabrėžti, kad "Laisvoji Lietuva" iš visos mūsų spaudos davė išsamiausia ir pozityviausia Ta-

rybos suvažiavimo ir Bendruomenės darbų aprašymą. Jei visa spauda rodytų tokį pozityvų susidomėjimą Bendruomene, visų mūsų darbas būtų žymiai lengvesnis.

Su aukšta pagarba
Algirdas Nasvytis
LB Centro Valdybos
Vicepirmininkas

Red. pastaba: Ką p. dr. A. Nasvytis su valdybos pirmininku susitarė, korespondentui nebuvo tiek svarbu. Jis vadovavosi Sesijos darbų programa, kuri nebuvo sesijos pakeista. Nejaugi korespondentas turėjo teisę keisti sesijos darbų tvarką?

Kas liečia Geležinio Fondo idėją, tai yra visai galimas daiktas, kad dr. Nasvytis minėjo Gabaliausko pavardę, o taip pat ir kitus. Ne tas jam buvo svarbu. Korespondentui buvo svarbu išskirti faktą ir pabrėžti, kad tokiu vardu fondas yra įsteigtas. Jam svarbu buvo išskirti ir antrą faktą, kad dr. A. Nasvytis nepaminėdamas įsteigto tuo pačiu vardu fondo, naujai steigiamą fondą stato ant paralelinio ir fondų susikirtimo kelio, kas yra vengtina. Įdomu, ką pasakytų p. dr. A. Nasvytis ir kiti Bendruomenės nariai, jei sakysime x, y ir dar vienas kitas, pasiskelbia nauja LB vadovybe ir pradeda staigiai organizuoti apie save Bendruomenės apygardas ir apylinkes, visai nekreipdami dėmesio į veikiančią organizuotąją LB?

GILIAUSIOS KASYKLOS

Pačios giliausios kasyklos pasaulyje yra Pietų Indijoje, žinomos Colar vardu. Jose yra kasama ne anglis ar kas kita, bet auksas. Kasyklos yra senos ir vis dar eksploatuojamos. Tų kasyklų tunelių ilgis sudaro apie 650 mylių ilgio, o gylis nuo žemės paviršiaus siekia arti 3 kilometrų. Temperatūra kasyklose yra gana aukšta ir giliausioje vietoje akmens temperatūra siekia apie 150 laipsnių Farenheito, arba virš 60 laipsnių Celsijaus.

Visos kasyklos yra didžiulės kietos akmenų uolos. Sakoma, kad tai yra pats kietiausias akmuo. Ir va, šiuose akmenuose ir randama 98% viso šiose kasyklose iškasamo aukso. Kasyklos yra administruojamos vienos anglų firmos ir per 83 metus ta firma iš šių kasyklų iškasė arti tūkstantį tonų gryno aukso. Apskaičiuojama, kad šiose kasyklose per metus iškasama 3% viso pasaulio iškasamo aukso.

Kad darbas būtų šiaip taip įmanomas, kasyklos yra vėsinamos. Dehidruotas oras iki 37 laipsnių Farenheito yra nuolat pučiamas į kasyklas, per minutę jo ištepiant 125.000 kubinių pėdų. Tuo tarpu yra įrengtos dvi tokios stotys. Bet nežiūrint šito, temperatūra kasyklose yra dar gana aukšta. Ji svyruoja tarp 86 ir 125 laipsnių Farenheito. Metalinių įrankių dalys tiek įkaista, kad plika ranka jų išlaikyti neįmanoma. Vanduo taip pat yra karštas. Jis yra todėl vėdinamas, kad begeriant nesutrauktų muskulų ir nesuparalyžuotų, yra sudomas.

Specialistai kalba, kad atėjęs naujas darbininkas į tokias kasyklas dirbti, pradžioje labai prakaituoja, bet per savaitę jau tiek pripranta, kad prakaituoja tik normaliai.

Nuleidžia ir iš kasyklų iškelia specialūs keltuvai. Iš karto kelia po 50 žmonių. Pati kabina yra pritvirtinta ant dviejų storų vielų, iš kurių vienos vielos sekcija sveria apie 20 su puse tonos. Leidžiama si tam tikrais tarpais. Keltuvai per tris minutes sukaria apie pusę mylios.

THE BIGGEST DOLLAR IN THE WORLD IS THE DOLLAR YOU SAVE.

Remiantis Chicago Savings Bendrovės praeitimi, nuo pat jos įsikūrimo 1924 metais, jos pavyzdinga biznio tvarka, ypatingai indėlių saugumo ir dividendų našumo atžvilgiu, nėra saugesnės ir pelningesnės įstaigos pasidėti taupomus pinigus. Pasidėję taupinius pas mus gausite ne tik saugumą — jų apdirbimą iki \$10,000.00, augančią dividendą, bet ir daugelį kitų patarnavimų veltui, už kuriuos kitose įstaigose turėtumėte mokėti.

Taupytojų patogumui Chicago Savings Bendrovės įstaiga yra viena iš gražiausių ir moderniausių įrengtų visoje Illinois Valstybėje.

Lietuviai gyvenantieji už Chicago ribų, nežiūrint kurioje Suvienytų Valstybių dalyje jie begyventų, gali taupyti pinigus paštu. Rašykite dėl informacijų. Mūsų turtas \$21,000,000.00.

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
6245 So. Western Ave. Tel. GROvehill 6-7575 Chicago, Illinois
Atdarys: pirmadienį nuo 12 iki 3, antradienį ir penktadienį nuo 9 iki 4, ketvirtadienį nuo 9 iki 8. Trečiadienį uždaryta visą dieną, o šeštadienį nuo 9 iki 2 valandos po pietų.

BAŽNYČIA IR TAUTOS ŠVENTĖ

Labai gražu, kai tautos švenčių progomis ir bažnyčia pasimelsti susirinkusiems žmonėms padeda tėvynę ir dabartinius jos vargus prisiminti, buvusią jos didybę pasigerėti, tautinės stiprybės ir ryžto tėvynės vadavimui pasisemti. Tėvynės intencija atlaikomos pamaldos, pasakomas diena pritaikintas pamokslas, bažnyčioje, pamaldas atlaikiusiam kunigui prie altoriaus dar stovint, sugiedamas Lietuvos Himnas. Tikrai esti gražu ir įspūdinga. Tokiu atveju žmogus pasiryžti ateiti bažnyčiai ir kitą kartą, nes matai, kad dvasios vadai eina drauge su tauta, ją dvasiškai ir tautiškai stiprindami. Tokių progų teko pergyventi ne kartą ir ne vienoje vietoje. Savi, lietuviai kunigai, dėkui Dievui, taip ir daro.

Bet, va, šių metų rugsėjo 8-tąją Londone šventėme kitaip. Čia buvo atvažiuojant svetimi kunigai, abu berods iš Romos, kurie tą dieną

ODOS! ODOS!
J. LEVVIS — wholesale
Leather — Findings, 424 So. Central Park.
Phone Van Buren 6-4323.
Paskambinus rytą prieš 7 val. 30 min. ir po 8 val. 30 min. vakare, pristato į Jūsų nurodytą vietą odas padams ir puspadžiams. Atvažiuoja su pilnu troku ir patys galite pasirinkti.
Batų taisytojams ir siunčiant odas į Lietuvą — geriausias pasirinkimas.

Nekilnojamo turto pirkimo — pardavimo reikalais kreiptis:
Alg. BUDRECKAS
REALTY
4081 Archer Ave.
(prie California Ave)
Tel.: LAfayette 3-3384

NAUJA MAISTO PRODUKTŲ KRAUTUVĖ
649 West 119 St.
Sav. Juozas Bešonis
WA 8-2009 ir FR 6-6336
Pristato į namus, taip pat pabūvams ir parengimams maisto ir mėsos gaminius.

ARS-FOTO STUDJA
3210 So. Halsted St., Chicago, Ill. daro įvairių dydžių portretus ir nuotraukas.
Atlieka Studijos ir Foto mėgėjų darbus.
Aprūpina gera filmine medžiaga.

Didelis pasirinkimas įvairių vietos ir užsienio firmų LAIKRODŽIŲ ir BRANGENYBIŲ
Sąžiningas taisyimas už žemas kainas.
Mes rekomenduojame "ELGIN" laikrodžius.
A. R. JUNEVIČIUS ir SŪNUS,
YA. 7-8266
3317 So. Halsted St.

Only watch with DURAPOWER MAINSPRING*

AUTOMOBILIŲ TAISYMAS IR Sinclair GAZOLINO STOTIS
*Perdirbami motorai, stabdžiai, transmisijos, keičiamos dalys. Atliekami lyginimo ir dažymo darbai. Garantuotas darbas.
A. STANEVIČIUS
Garažo tel: REdpublic 7-9842 Namų: WAilbrook 5-5934
2641 West 71 Street

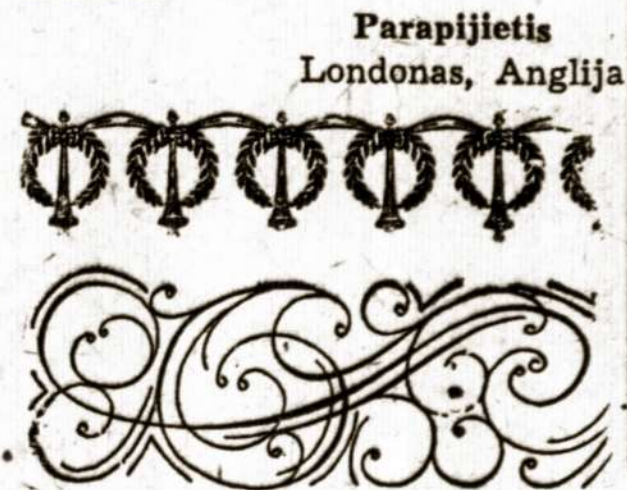
LIQDĖSIO VALANDŲJ Sanktė
MAŽEIKA & EVANS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
6945 So. Western Ave. Air Conditioned kopyčia
REpublic 7-8600 — 7-8601 Automobiliams vieta
Tiems, kurie gyvena kitose miesto dalyse: gausime kopyčią arčiau Jūsų namų.

jokio lietuviškumo neparodė. Kokia intencija tą dieną pamaldos buvo laikomos, nė vienas iš jų žmonėms nepaaiškino. Reikia manyti, kad ne Lietuvos intencija. Pamaldas laikė kunigas Rekljoje, o pamokslą sakė kunigas Sakiewicz.

Pamokslė kunigas Sakiewicz apščiap pasakėjo senoviškų žydų pasakų, bet tos dienos lietuviškos reikšmės nė vienu žodžiu nepaminėjo. Po visų pamaldų, mišias laikęs kunigas Rekljoje Lietuvos Himno giedojimo taip pat neilaukė. Greit išsikubino zakristijon. Sakoma, kad kai kunigas Sakiewicz turėjo parapiją, tai tuo met jo administruojamoji bažnyčioj visai neleido Lietuvos Himno giedoti.

Mes visi rūpinamės ir ieškome būdų, kaip svetimose šalyse atsidūrę turime lietuviybę išlaikyti, o čia, žiūrėk, atsiranda tokių, kurie tos lietuviybės vengia, o gal ir nenekentia. Kyla toks klausimas, kur tokie asmenys mus nori nuvesti? Pasakomis girdami kitus, tuo pa-

čiu ar tik jie neniekina lietuviybę? O juk tautiškumo Dievas nesmerkia.

Parapijietis Londonas, Anglija

JAUKIAI VAKARŲ CICERO UZEIGOJE LITUANICA
pas TADĄ KAZIMIERAITĮ
Čia be gardžių gerimų ir užkandžių, yra įvairių žaidimų:
4920 West 14th Str., Cicero 50.
Illinois. Telef.: TOWNhall 3-9601

Karštis ir dulksės savaitgaliais mus išveja iš miesto, į kurį vėl sugrįžtame. —
KELIONĖSE GERIAUSIAI ATSIGAIVINSI —
Budweiser alum
SIMULIO LIQUOR Inc.
5640 W.87.Str Oaktawn

LIETUVIŠKA DRAUDŲ AGENTŪRA
Gyvybės, ligoninės, automobilių, baldų, namų ir visos kitos apdraudos — asmenims, profesionalams ir biznio įstaigoms. Valstybės patvirtintos kainos.
Agentams ir brokeliams aukščiausi komisai.
AUTOMOBILIŲ FINANSAVIMAS.
Bankiniai procentai. Nauji automobiliai 4% — vartoti — 6%.
Veikia Notariatas. Smulkesniai ir nemokamai informacijai gauti skambinkite, rašykite, užeikite —
JONAS KIRVAITIS
INTERSTATE INSURANCE AGENCY
6108 So. Ashland Ave., Chicago 36, Ill. Tel: WAilbrook 5-5671

AUTO TAISYMAS IR GASOLINO STOTIS
Atliekami lyginimo ir dažymo darbai. Taisomi motorai, stabdžiai, transmisijos ir t. t. MOBILGAS benzinas, Fire-tone padangos, baterijos ir automobiliams dalys.
1934 W. 59th Street Tel.: GROvehill 6-9136
M. ČESAS, patyręs automobilių specialistas

LIETUVIŲ AUDITORIJA
3133-37 So. Halsted Str. Telef. VI-2-6172

POKYLIAMS KONCERTAMS VESTUVĖMS **4 Salės**

Moderniškai įrengtos **VIRTUVĖS** (su maistu ar be maisto) išnuojojamos neaukštomis kainomis.

Jūsų patogumui čia pat **BARS**
Jaukus putojančių taurių pavėsis ir žavi muzika.

ĮVAIRŲS PATAISYMAI IR DAŽYMAS
NAUJŲ NAMŲ STATYBA
LIUDAS TAUJENIS
6828 S. Maplewood Ave.
Tel: HE 4-5848

WALTER SASNAUSKAS
2534 West Marquette Rd.
Chicago 29, Ill.
Telef.: GROvehill 6-8402.
Stato naujus namus pagal tartį ir planus.
Atlieka įvairius remonto darbus.

Moderniausias baldus, naujausias televizijos aparatus žinomiau šių firmų, įvairias krosnis, kilimus ir viską, kas reikalinga namų įrengimui Jūs pirksite pigiau

Lietuvių PRELYBOS Bendrovėje
ROOSEVELT FURNITURE Co., Inc.
2310 West Roosevelt (12^a St.). Tel: SEeley 3-4711
Pats įmonės vedėjas Feliksas RAUDONIS Jūs maloniai sutiks, parodys ir duos praktiškų patarimų Jums rūpinamais reikalais.

ČIKAGOS IR APYLINKĖS LIETUVIŲ ORGANIZACIJŲ VADOVYBĖMS

Čikagos Lietuvių Taryba praneša, kad Čikagos ir apylinkės organizacijų atstovų metinė konferencija yra šaukiama š. m. lapkričio mėn. 17 d. (sekmadienį), 1 val. 30 min. p. p., Lietuvių Auditorijoje — 3133 So. Halsted Str.

Čikagos Lietuvių Taryba kreipiasi į visas patrijotines lietuvių organizacijas ir prašo prisijusti konferencijon savo atstovus: nuo kiekvieno pilno ar nepilno 25 narių skaičiaus siunčiamas vienas atstovas.

Tik mūsų visų bendru darbu ir sujungtomis jėgomis yra galima sėkmingiau vesti kovą dėl Lietuvos išlaisvinimo, reikšti laisvajam pasauliui lietuvių tautos vargus, priminti okupantų jai daromą skriaudą ir kartu įspėti, koks pavojus grėšia iš bolševikų laisvoms tautoms.

Tam darbai vykdyti yra reikalinga nemaža lėšų. Todėl organizacijos prašomos šios konferencijos proga Tarybai paskirti aukų.

Konferencijoje bus pranešta apie Tarybos veiklą, pasitarta dėl ateities darbų, išklausa atstovų sumanymai bei pasiūlymai ir išrinkta Taryba 1958 metams.

Jei kuri organizacija dėl kokių nors priežasčių šio pranešimo atskirai negautų, o ji perskaitytų tik spaudoje, — yra taip pat maloniai prašoma atsiųsti į konferenciją savo atstovus.

Visi yra laukiami ir kiekvienas bendradarbiavimas Lietuvos laisvinimo byloje yra branginamas.

Nepamirškite savo lietuviškos pareigos. Junkime aukščiausiame lietuvių tikslui savo jėgas ir stiprinime Lietuvos vadavimo darbą.

Čikagos Lietuvių Tarybos vardu:
Teodoras Blinstrubas,
Tarybos Pirmininkas
Dr. Kazys Drangelis,
Vykdomasis Sekretorius

— Spalių 9-to Čikagoje įvyksta II-ras iš eilės Amerikos J. V. Vietininkijos LAS visuotinis skyrių ir grandžių atstovų suvažiavimas. Jame bus patikrintas nueitas kelias ir patikrintos gairės į ateitį. Kaip lig šiol, taip ir šiame suvažiavime, tikimasi bus įnešta kas nors gilesnio, prasmingesnio ir naujesnio, tuo labiau, kad bebėgdamas gyvenimas keičia aplinkybes, tarp kurių mes, kaip žmonės ir neatlaidūs kovotojai už krašto laisvę, randamės.

Iš kitos pusės, bus proga sustiprinti draugiškumo ryšius ir pasisemti jėgų naujais užmojimams. Vietininkijos vadovybės pareigūnai šiam suvažiavimui intensyviai ruošiasi. Skyriai ligi to laiko turi sušaukti visuotinus susirinkimus ir išrinkti atstovus: iš grandžių po vieną atstovą ir iš skyrių nuo kiekvieno pilnos dešimties taip pat po vieną.

— Muziko Antano Nako "Fortepiono studija jau septinti metai tęsia savo darbą.

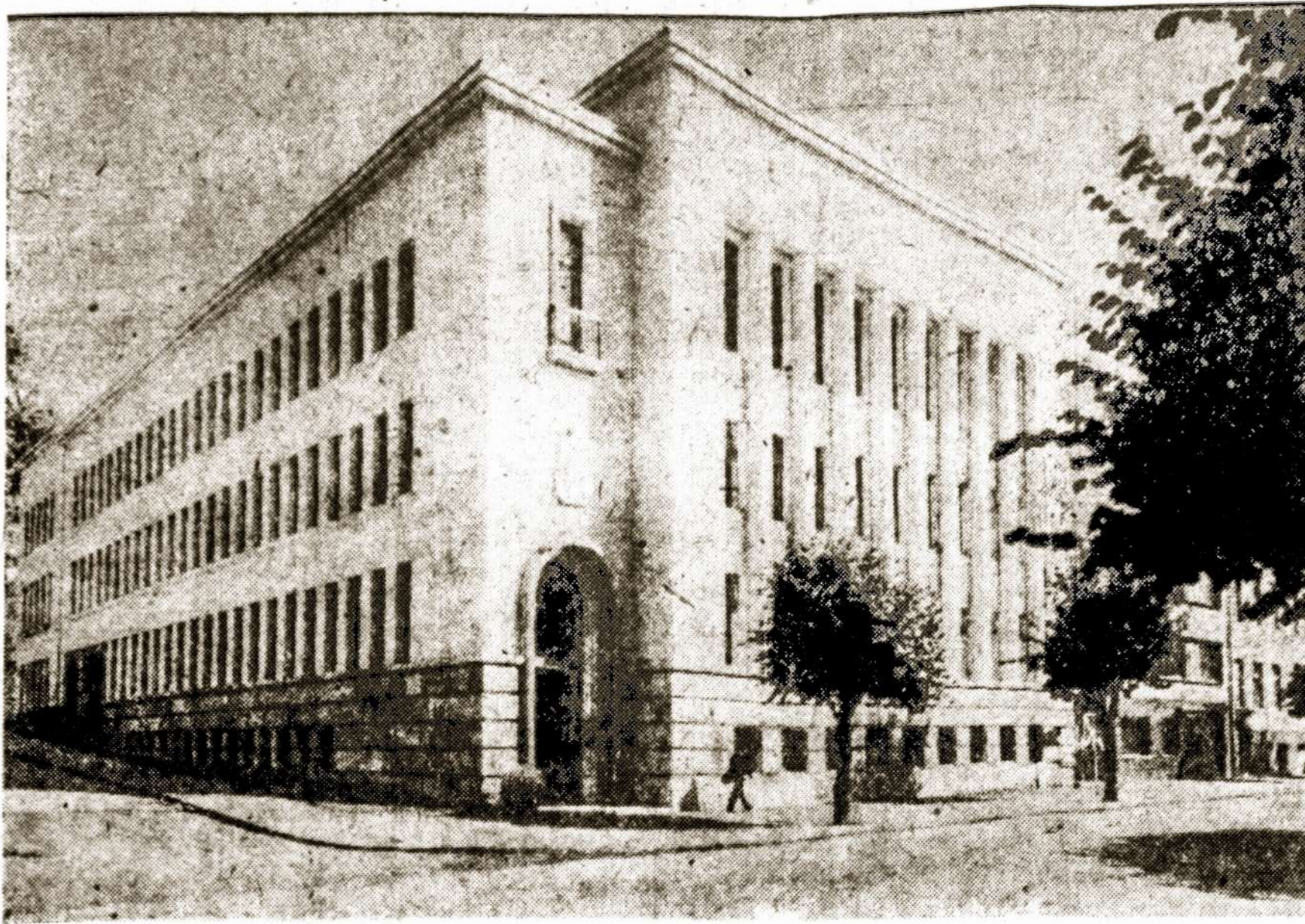
Visa eilė pažangaus jaunimo yra baigusi studiją, kurie savo sugebėjimus skambinti fortepionu pritaiko gyvenime, kaip akompaniatoriai ar programos dalyviai. Į studiją yra priimami ne jaunesni 7 metų amžiaus. Pamokos vyksta Studijos patalpose — 4719 So. Maplewood ir Ciceroje, prie Šv. Antano parapijos salės. Studijoje dar yra keletas laisvų vietų. Dėl sąlygų teirautis tel. YArds 7-2490.

Scenos Darbuotojų Sąjungos narių metinis susirinkimas įvyksta sekmadienį, spalio mėn. 6 d., 4 val. p. p. Menininkų Klubo patalpose, 2548 W. 69 Street.

Dienotvarkėje: laikinosios valdybos ir revizijos komisijos pranešimai, naujos valdybos ir kitų sąjungos veiksmų rinkiniai ir svarbūs, aktualūs klausimai.

Kviečiami visi sceninio lietuviškojo veikimo žmonės. Narių dalyvavimas yra būtinas.

"L. L." Nr. 15 tilpo žinutė, užvardinta "Intrigų auka", kur buvo pasakyta, kad dr. A. Rukša iš Vasario 16 gimnazijos pasitraukė dėl intrigų. Stp. Vykintas ir dr. V. Misiulis mus informuoja, kad tai neatitinka tiesai. Dr. A. Rukša iš gimnazijos pasitraukė savo asmeniškų pagrįstu nusistatymu.
Red.

Žemės Banko rūmai Kaune, kuriuose tilpo Žemės Banko ir Užsienių Reikalų m. j. įstaigos

SPORTO ŽINIOS

— Rugsėjo mėn. 27 d. Lietuvių Auditorijoje posėdžiavo Lietuvos krepšinininkų pergalei 1937 m. Europos krepšinio pirmenybėse atžymėti sukakties minėjimo komitetas. Čia buvo pasitarta komiteto ruošiamo minėjimo, įvykstančio lapkričio mėn. 9—10 dienos Čikagoje, reikalais ir apsvaityta visa eilė naujų sumanymų. Posėdyje dalyvavo: St. Daunys, A. Valonis, J. Vaičiūnas, Z. Dailidka, A. Lingytė, A. Antanaitis, Ed. Šulaitis.

— A. Valonis, veiklus darbuotojas iš lietuvių tarpo, įsijungė į Lietuvos krepšinininkų laimėjimo Europos pirmenybėse sukakties minėjimo komitetą. Šis minėjimas įvyksta lapkričio mėn. 9—10 dienomis Čikagoje.

— Leidinys apie lietuviškąjį krepšinį žada pasirodyti lapkričio mėn. pradžioje. Šį leidinį redaguoja Edv. Šulaitis (1330 So. 51 st. Ave., Cicero 50, Ill.). Jame bendradarbiauja: K. Čerkelūnas, A. Laukaitis, St. Daunys, A. Banelis, E. Vengiauskas, A. Gumbargis ir kt.

BUS PAGERBTI EUROPOS KREPŠINIO NUGALĖTOJAI

Šiemet sukanka 20 metų, kai Lietuvos krepšinio rinktinė, 1937 m. Rygoje laimėjo Europos krepšinio pirmenybes ir tapo Europos meisteriu. Savo pergale Lietuvos krepšinio rinktinė po 2-jų metų pakartojė įvykusiose pirmenybėse Kaune.

Šiomis tarptautinio masto pergalėmis Lietuvos vardas ilko ilgiems laikams įrašytas į pasaulio sporto istoriją, ir šie laimėjimai buvo plačiai išgirsti visuose kontinentuose.

Lapkričio 9—10 dienomis Čikagoje, šioms pergalėms prisiminti, rengiamas minėjimas ir bus pagerbti abiejų pergalių dalyviai. Ta proga bus keturių geriausių JAV lietuvių krepšinio komandų žaidynės, sportininkų vakaras ir bankietas. Rengia Š. Amerikos Lietuvių FAS komiteto pavedimu, Vidur. Vakarų Sporto Apygarda, kuri tam reikalui praversti sudarė komitetą.

Informacijų ar talkos reikalais, reikia kreiptis į gen. sekretorių J. Vaičiūną, 1216 th. Ave., Cicero 50, Ill. Tel. TO 3-7327.

Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio JAV Vietininkijos SUVAŽIAVIMAS

LASo JAV Vietininkijos skyrių ir grandžių atstovų suvažiavimas šaukiamas 1957 m. lapkričio mėn. 9—10 d. d., Čikagoje. Organizaciniai vienetai, pagal Sąjūdžio įstatus, susirinkimuose išrenka reikiama skaičių atstovų, kuriuos įpareigoja suvažiavime dalyvauti. Vieta ir laikas bus pranešta vėliau. Provizorinė darbų tvarka skyriams, grandims ir atitinkamiems pareigūnams išsiuntinėta.
Valdyba

Ką jie dirba

(Atkelta iš 4 pusl.)

— LB Čikagos apygardos ribose, organizacine drausme ir veiklumu yra geriausiai pasizymėjęs Vaukegen'o LB skyrius, kuriam vadovauja Vladas Petrauskas.

— Kaip skelbiama, tautinės minties savaitraštis "Dirva" ateityje žada pasirodyti du kartus per savaitę.

— Rugsėjo 28 d. susituoė A. Čerekas su p. Tačilauskaite. Vestuvinė puota buvo suruošta Lietuvių Auditorijoje, kurią stebėtinai gerai parengė auditorijos šeimininkai p. p. Malioriai. Reto dydžio ir papuošimo vestuvinių tortų bei pyragaičių pagaminio Bruno kepykla. Sakoma, kad tokį tortą var-

mažesnis pavojus gyvybei. Ir dar viena iš šito viso žvejybos išvada prašosi, kad žvejyboje visą laiką, neatsižvelgiant į tai, ar apsimoka ar ne. Ir štai šitas žvejybos būdas mums primena bolševikinę vilkų medžioklę iš lėktuvų, kur išlaidos siekė virš 90.000 rublių, o buvo sužeisti trys vilkai.
A. Skuomantas

giai Lietuvių Auditorija bus mačiusi nuo jos įsisteigimo. Vestuvinėje puotoje dalyvavo gausus būrys svečių. Bendrai, tenka pastebėti, kad šiais metais beveik nėra to savaitgalio, kad Lietuvių Auditorijoje nevyktų vestuvinės ar kitokia proga surengtos puotos.

VISI Į BALFO KONCERTĄ
MENO ANSAMBLIS "DAINA VA" STATO 3 VEIKSMŲ MUZIKINĮ VEIKALĄ "IŠEIVIAI".

Sekmadienį, spalio mėn. 6 d. 5 val. po pietų, Marijos Aukštesniosios Mokyklos salėje, 67 th ir So. California Ave. Veikale nuostabią gražios St. Šimkaus dainos su kantata "Atsisveikinimas su Tėvyne", mąsinės jaunimo scenos ir fone gražius Lietuvos gamtovaizdus. Matysime: vaidybines jėgas, tautinius šokius, ragelių muziką ir mišrų chorą su solistais.

Solistai: Dana Stankaitytė ir Algirdas Brazis. Dirigentas — Stepas Sodeika, Režisierius — Algimantas Dikinis. Tautinių šokių vadovė — Izolda Ralienė. Dekoracijos — dail. Algirdo Kurausko. Prie piano — Vladas Jakubėnas, vargonų — Algirdas Šimkus. Rageliai — Balys Pakštas.

Bilietai gaunami: A. Tvero laikrodžių parduotuvėje, 2646 West. 69 th Str., tel. RE 7-1941; "Daina" Television Co., 3321 So. Halsted St., tel. CL 4-5665 ir St. Penčylos maisto krautuvėje, 4501 So. Talman Ave., tel. VI 7-2758.

Kviečiame Čikagos ir apylinkių lietuvius šiame retame koncerte dalyvauti. Turėsite gražią progą pasigerėti tikruoju lietuvišku menu ir paremti mūsų brolius, esančius Lietuvoje, Sibire, Lenkijoje ir Vokietijoje.

BALFO ČIKAGOS APSKRITIES IR SKYRIŲ VALDYBOS

VYRIŠKŲ

RŪBŲ

KRAUTUVĖ

4622 S. Ashland Av., Chicago

Tel.: YA 7-1272

H. SEIGAN

Kelias

į naujas

patalpas,

TODĖL IŠPARDAVIMAS

20% NUOLAIDA,

Paltams ir lietaščiams —

30% nuolaida.

ATSILANKYKITE

IR PASINAUDOKITE

RETA PROGA

L.A.S. ČIKAGOS SKYRIAUS NARIAMS

L.A.S. Čikagos Skyriaus Valdyba š. m. spalio 5 d., šeštadienį, 7 val. vakaro, Lietuvių Auditorijoje šaukia skyriaus narių susirinkimą. Susirinkimo pradžioje bus rodoma filma iš LAS kultūrinės veiklos. Skyriaus narių dalyvavimas būtinas.

Filmo pasiūlyti kviečiami skyriaus narių svečiai.

Skyriaus Valdyba

STATEMENT REQUIRED BY THE ACT OF AUGUST 24, 1912, AS AMENDED BY THE ACTS OF MARCH 3, 1933, AND JULY 2, 1946 (Title 39, United States Code, Section 233) SHOWING THE OWNERSHIP MANAGEMENT, AND CIRCULATION OF Laisvoji Lietuva published Bi-weekly, at Chicago, Illinois, for October 1, 1957.

1. The names and adresses of the publisher, editor, managing editor, and business managers are: Publisher Kazys Ozelis, 2527 West 45th St., Chicago 32, Ill. Editor Juozas Masonis, 911 W. 32 St., Chicago 8, Ill.

Managing editor Jonas Vaidelys, 3629 W. 66 St., Chicago 29, Ill. Business manager Vincas Kačinskas, 5120 So. Laporte, Chicago, Ill.

2. The owner is: The Lithuanian Regeneration Assn. Inc., 911 W. 32 St., Chicago 8, Ill.

Jonas Virbalis, President, 1353 E. 82 St., Cleveland 3, Ohio, Povilas Tyrulis, Vice President, 2345 W. 45 Pl., Chicago 32, Ill., Mykolas Ratkus, Secretary, 1353 E. 82 St., Cleveland 3, Ohio.

3. The known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgagees, or other securities are none.

5. The average number of copies of each issue of this publication sold or distributed, through the mails or otherwise, to paid subscribers during the 12 months preceding the date shown above was: 3208.

Kazys Ozelis, publisher. Sworn to and subscribed before me this 1 th day of October, 1957.

Josephine Šimaitis, Notary Public My commission expires June 19, 1961.

GYDYTOJAI

Dr. S. Biežis

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Ofisas — 3148 West 63rd Street CHICAGO, ILL.
Ofiso telefonas: Prospect 8-1717
Valandos: po pietų 1—3; vak. 7—9, tikrai antradieniais ir penktadieniais.
Trečiadieniais ir sekmadieniais ofisas uždarytas.
BUTAS: 3241 W. 66th PLACB
Tel.: RE 7-7868

Tel: ofiso AR 6-0161
rez. GR 2-9203

Daktaras

JUOZAS BARTKUS
Gydytojas ir Chirurgas
2336 W. Chicago Ave.,
Chicago 22, Ill.

Val: 1—3:30, 6—9 p. p. pirmad., antrad., ketvirtad., penktad.; 11 val. ryto — 2 val. p. p. šeštad. Tik susitarus trečiadieniais.

VAIRAVAI

SONIA S. BIEZIS
24-RŪBŲ VALANDŲ
E. K. G. P. M. R. I. J. L. I.
Pilna kabininė laboratorija.
Rentenas.
pagalbos.
24-rių valandos medicinos.
Tel.: Filmore 5-2721.
Adr.: 1938 So. Mannheim Road
DR. RIMAS VIENIŠIS
DR. VYTAUTAS DARGIS
COMMUNITY CLINIC
WESTCHESTER

DR. JUOZAS PAUKŠTYS

DANTŲ GYDYTOJAS

4253 So. Archer Ave.
Įėjimas iš Whipple Ave.
Priėmimo valandos:
nuo 10 iki 12,
nuo 2 iki 6 ir nuo 7 iki 9 val.
Išskiriant trečiadienius
ir sekmadienius.
Seštadieniais nuo 10 iki 4 val.
Telefonas:
ofiso LAfaet 3-4949
namų CE 3-7786

Vaistinė

Savininkas
Pr. A. Šimkus

3301 South Halsted Street
Tel.: Virginia 9080 ir 9081.
Didelis pasirinkimas įvairių kosmetikos dalykų ir malonus pataravimas pačio savininko
Pr. Šimkaus.

BRUNO
kepyklos gaminiai
baigia užkeriauti Čikagos rinką, nes

Kas Valgo Bruno Duoną
Visad Žydi Kaip Aguona

Bruno Macianskas
3339 Lituania Ave. Telef.: CLifside 4-6376

Parūpina apdraudas ir dvigubus aliuminijaus langus

DRAUDŽIU: namus, automobilius, baldus, langus ir kita, suteikdamas Jums ramybę nelaimėje.

Jūsų patogumui, gaminu dvigubus aliuminijaus langus, sumažindamas apšildymo išlaidas ir darbą —

JUOZAS SPAITIS

3261 So. Halsted Str.
Tel.: Victory 2-6469

Išnuomuojuama SALĖ VESTUVĖMS, POKYLIAMS

Tel: TO - 3-9695

STEVE'S CLUB

Kepti viščiukai ir vėžiai

STEPAS GOBIS — 1500 S. 49-th Avenue, Savininkas Cicero 50, Ill.